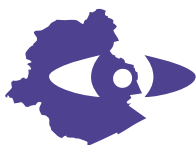

**GIDS VAN BRUSSELSE
TOOLS** OM EEN LOKALE
OMGEVINGSANALYSE
GEZONDHEID EN
WELZIJN OP TE STELLEN

OBSERVATORIUM
VOOR GEZONDHEID EN WELZIJN
BRUSSEL

OBSERVATOIRE
DE LA SANTÉ ET DU SOCIAL
BRUXELLES

Met de financiële steun van

**GEMEENSCHAPPELIJKE
GEMEENSCHAPSCOMMISSIE**

GIDS VAN BRUSSELSE TOOLS OM EEN LOKALE OMGEVINGSANALYSE GEZONDHEID EN WELZIJN OP TE STELLEN

SYLVIE CARBONNELLE,
Centre de diffusion de la
culture sanitaire, CDCS vzw
(coörd.)

LÉA DI BIAGI,
École de Santé Publique,
Centre de recherche
interdisciplinaire en
approches sociales de la
santé (CRISS), ULB

MARJORIE LELUBRE,
Centre de recherche de
Bruxelles sur les inégalités
sociales (Crebis), Le
Forum-Bruxelles contre
les inégalités/Conseil
bruxellois de coordination
sociopolitique (CBCS)

DRIE SOORTEN TOOLS

- 1° Een selectie van **instrumenten om lokale omgevingsanalyses gezondheid en welzijn op te stellen**;
- 2° Een overzicht van lokale omgevingsanalyses gezondheid en welzijn die in het Brusselse gewest zijn uitgevoerd (**verslag van vroegere of nog lopende initiatieven**);
- 3° Een gerichte presentatie van **Brusselse organisaties** die verschillende vormen van **methodologische ondersteuning bij een lokale omgevingsanalyse gezondheid en welzijn** bieden (*gratis dienstverlening*).

INLEIDING

Het doel van deze gids is om de Brusselse actoren op het terrein te helpen om een omgevingsanalyse gezondheid en welzijn op te stellen. Deze gids vormt een **'aanvullende' gereedschapskist** bij de **Leidraad voor het opstellen van een lokale omgevingsanalyse gezondheid en welzijn** en bestaat uit verschillende methodologische katernen.

Dit is in geen geval een exhaustieve lijst van alle beschikbare bronnen, maar een **selectie** van enkele van deze bronnen die relevant, inspirerend, actueel en bovenal toegankelijk lijken om een dergelijk proces uit te werken.

De leidende gedachte van deze gids is om u 'op weg te helpen' bij de methodologische aanpak en om enkele richtsnoeren aan te reiken. De gids biedt zowel **referenties van instrumenten voor het uitvoeren van een omgevingsanalyse** die in Frankrijk en België zijn gepubliceerd (online beschikbaar) als **inspirerende initiatieven** die op nabijgelegen grondgebieden (Brusselse gemeenten en wijken) werden uitgerold. Ten slotte vestigt de gids de aandacht op enkele **specifieke organisaties** die in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest actief zijn en waarop u een beroep kunt doen voor steun bij bepaalde aspecten van uw diagnose (documentenonderzoek, toegang tot en gebruik van databanken, begeleiding bij co-constructie, expertise op het vlak van thema's, doelgroepen, territoriale aanpak ...).

Deze voorbeelden wijzen op de vele mogelijke manieren om een omgevingsanalyse te maken.

INHOUDSOPGAVE

1°	INSTRUMENTEN OM LOKALE OMGEVINGSANALYSES GEZONDHEID EN WELZIJN OP TE STELLEN	4
	➤ La démarche de diagnostic de territoire	5
	➤ Guide méthodologique pour la réalisation de diagnostics sociaux des services d'aide en milieu ouvert (AMO) et des Conseils d'Arrondissement d'Aide à la jeunesse (CAAJ)	6
	➤ Le Diagnostic communautaire	8
	➤ Guide méthodologique à destination des maîtres d'ouvrage d'un diagnostic local de santé	9
	➤ Réaliser un état des lieux partagé de son quartier. Pratiques et réflexions critiques autour des démarches de diagnostic	10
	➤ Gids Resokit - connecteren met de buurt	11
2°	VERHALEN VAN INITIATIEVEN OP HET GEBIED VAN OMGEVINGSANALYSES GEZONDHEID EN WELZIJN	12
	➤ De Brabantwijk: Samenwerkingen versterken (Maison Biloba Huis)	13
	➤ Sint-Joost en Schaarbeek: een stem geven aan hen die geen hebben (Service de Santé Mentale, Le Méridien)	15
	➤ Elsene en Watermaal-Bosvoorde: communautair welzijnswerk op poten zetten (Plan de Cohésion Sociale Akarova)	17
	➤ Sint-Gillis, Sint-Joost en de Vijfhoek van 1000 Brussel: synergieën tussen actoren tot stand brengen (Brusano)	19
	➤ Sint-Gillis: het dagelijkse leven en de gebouwen verbeteren (Centre d'Accompagnement et de Formation pour Adultes)	21
3°	ORGANISATIES DIE METHODOLOGISCHE ONDERSTEUNING BIEDEN AAN ACTOREN DIE EEN LOKALE OMGEVINGSANALYSE GEZONDHEID EN WELZIJN WILLEN UITVOEREN	23
	'Generalistische' organisaties	
	➤ Het centrum voor maatschappelijke documentatie en coördinatie (cdcs-cmdc asbl/vzw)	24
	➤ Vzw Kenniscentrum WWZ (welzijn, wonen, zorg)	26
	➤ Perspective.Brussels	28
	➤ Odisee Hogeschool - Project Resokit	29
	Insistenties voor gezondheidsbevordering	
	➤ Het Centre Bruxellois de Promotion de la Santé (CBPS)	31
	➤ Cultures&Santé vzw	32
	➤ Femmes et santé	33
	➤ RESO, Service universitaire de promotion de la santé (IRSS-RESO - UCLouvain)	34
	➤ Lokaal Gezondheidsoverleg (Logo) Brussel	35
	COLOFON	36

1° INSTRUMENTEN OM LOKALE OMGEVINGSANALYSES GEZONDHEID EN WELZIJN OP TE STELLEN

Paragraaf gecoördineerd door **MARJORIE LELUBRE**
Centre de recherche de Bruxelles sur les inégalités sociales (Crebis), Le Forum-
Bruxelles contre les inégalités/Conseil bruxellois de coordination sociopolitique
(CBCS)

In deze paragraaf stellen we vijf instrumenten voor om omgevingsanalyses gezondheid en welzijn op te stellen, die volgens ons nuttig zijn en een aanvulling vormen op de [Leidraad voor het opstellen van een lokale omgevingsanalyse gezondheid en welzijn](#).

Het gaat hier uiteraard niet om een exhaustieve voorstelling van alle bestaande gidsen, maar om een selectie die we hebben gemaakt met een belangrijk criterium voor ogen: deze instrumenten verstrekken aanvullende informatie en bieden een andere invalshoek dan de “Leidraad voor het opstellen van een lokale omgevingsanalyse gezondheid en welzijn” die wij voorstellen.

Deze instrumenten worden gepresenteerd onder de vorm van beschrijvende fiches waarin we de context verduidelijken waarin ze werden ontwikkeld en een samenvatting geven van hun inhoud.

Dankzij de URL-links kan u de desbetreffende documenten rechtstreeks vinden.

Titel van de gids

LA DÉMARCHÉ DE DIAGNOSTIC DE TERRITOIRE

Jaar - Land

2016 - Frankrijk

Auteurs

ASPN - Association de Prévention Spécialisée du Nord
Union régionale des Centres sociaux du Nord-Pas de Calais
IREV - Institut régional de la Ville
IRTS - Institut régional du Travail social des Hauts-de-France
UDCCAS - Union départementale des Centres communaux d'Action sociale
Conseil départemental du Nord

Achtergrond bij de opmaak van deze gids

De website (www.diagnostic-territoire.org) waarop u deze gids kunt vinden, is volledig aan de omgevingsanalyse gewijd. Hij staat vol met instrumenten, advies en referenties die u op een didactische manier bij uw aanpak kunnen ondersteunen.

We concentreren ons hier op de gids waarin de verschillende fasen van de analyse worden voorgesteld. Aarzel echter niet om ook de andere rubrieken onder het tabblad 'Ressources pédagogiques' te raadplegen.

- **Définition et méthodes**, waar u de gids vindt die we in deze fiche voorstellen;
- **Données quantitatives**, dit deel bevat een glossarium, bronnen van kwantitatieve gegevens, advies over de grafische voorstelling van kwantitatieve gegevens en over de manier waarop u kwantitatieve gegevens in een omgevingsanalyse kunt gebruiken, alsook de voorstelling van een 'portret van een territorium';
- **Observations de terrain**, dit deel bevat een hoofdstuk 'Définitions et méthodes' en stelt de diagnostische wandeling en observatieroosters voor;

Waar te vinden?

<https://www.diagnostic-territoire.org/documentation/definitions-et-methodes>

Dit pedagogische hulpmiddel heeft een open licentie en is dus beschikbaar voor het grote publiek, mits de bron wordt vermeld (www.diagnostic-territoire.org, 2016).

- **Parole des acteurs**, dit is een presentatie van methoden om de meningen van actoren te verzamelen, zoals vragenlijsten, interviews, groepsgesprekken en de 'spreekbuistechniek' (voor het verzamelen van verbale discours in de publieke ruimte).

Let op: de voorgestelde statistische gegevensbronnen hebben betrekking op Frankrijk. Het algemene advies over de verwerking van dergelijke gegevens blijft evenwel geldig.

Wat vindt u hier?

Het voordeel van deze gids is dat hij zeer beknopt is (13 pagina's) en dat hij **een algemeen overzicht van de doelstellingen en de verschillende stappen** van een omgevingsanalyse biedt. Om deze gids optimaal te kunnen gebruiken, moet u hem beschouwen binnen de bredere context van de volledige website waarop hij wordt gehost.

De gids richt zich op **de uitwerking van omgevingsanalyses**.

De verschillende stappen zijn als volgt:

- Stap 1 - Het kader vaststellen
- Stap 2 - Gegevens verzamelen
- Stap 3 - Gegevens analyseren
- Stap 4 - Een actiestrategie opstellen
- Stap 5 - De resultaten communiceren

Voor elk van deze stappen vindt u enkele **aandachtspunten** met behulpzaam advies. De uiteenzettingen worden samengevat in schematische illustraties om alles nog inzichtelijker te maken.

Pluspunt

Bij deze gids worden aanvullende, praktische instrumenten gepresenteerd die u bij uw eigen analyseproces van dienst kunnen zijn.

In het bijzonder vindt u hier fiches aan de hand waarvan u **de perimeter** van uw omgevingsanalyse kunt afbakenen, **de drijvende krachten** binnen uw territorium kunt identificeren of **een draiboek** kunt opstellen als ondersteuning van het gehele analyseproces.

Titel van de gids**GUIDE MÉTHODOLOGIQUE
POUR LA RÉALISATION DE
DIAGNOSTICS SOCIAUX DES
SERVICES D'AIDE EN MILIEU
OUVERT (AMO) ET DES CONSEILS
D'ARRONDISSEMENT DE L'AIDE À
LA JEUNESSE (CAAJ)****Jaar - Land**

2013 - België

Auteurs

Abraham Franssen (Centre d'études sociologiques - CES; Université Saint-Louis) en Véronique Georis, in samenwerking met Leila Slimani (asbl Le Grain)

Achtergrond bij de opmaak van deze gids

Deze gids is bedoeld voor specifieke actoren, namelijk de AMO's (service d'Action en Milieu Ouvert (Aide à la Jeunesse)) en de CAAJ's (Conseil d'Arrondissement de l'Aide à la Jeunesse). Hij verwijst dus naar specifieke instrumenten en voorzieningen die enkel betrekking hebben op deze actoren.

Omdat deze gids **interessante richtsnoeren biedt om een sociale analyse op te stellen en ethische en methodologische vragen opwerpt** die ons belangrijk lijken voor de professionele actoren uit de bredere Brusselse gezondheids- en welzijnssector willen we hem toch graag voorstellen.

De weliswaar zeer interessante voorbeelden in deze gids zijn hoofdzakelijk van toepassing op de doelgroep ervan (AMO en CAAJ).

Hoewel het document zelf wat lang is, kunt u dankzij een gedetailleerd uitgewerkte inhoudsopgave meteen doorgaan naar de aspecten die u het meest interesseren.

Wat vindt u hier?

Deze gids bestaat uit 4 delen.

Het eerste deel geeft het nut **en de doelstellingen van een sociale analyse** aan. De opgegeven motieven hangen hoofdzakelijk samen met de context waarin deze gids werd opgesteld. Niettemin is het interessant om te

zien hoe een 'wettelijke verplichting' om een sociale analyse op te stellen, kan leiden tot een relevant instrument voor welzijnsinterventies.

Het tweede deel beschrijft **de opmaak van een sociale analyse als proces**. Er worden zeven stappen besproken:

1. **Zien en horen:** dit deel vermeldt een aantal bronnen binnen de sociale interventie. Ook hier heeft de specifieke context van deze gids een invloed op het soort instrumenten dat de auteurs aanhalen. Maar deze bronnen laten zien hoe de professionele actoren op het terrein reeds over essentieel basismateriaal beschikken voor hun gegevensverzameling en analyse. Het mag u inspireren.
2. **Organiseren:** waarnemingen en bevindingen structureren. Hier vindt u enkele waardevolle richtlijnen om de gegevens die u hebt geïdentificeerd en verzameld, te organiseren.
3. **Interpreteren:** gezamenlijk een analyse van de bestudeerde verschijnselen opbouwen. Hier vindt u onder meer enkele voorbeelden van vragen aan de hand waarvan u van het vaststellen kunt overgaan tot pistes voor interpretatie. Daarbij worden bepaalde methoden, zoals de analyse in groep, toegelicht.
4. **Confronteren:** controleproeven organiseren. Dit zijn methoden om de geldigheid van uw analyses te toetsen, bijvoorbeeld door nieuwe gegevens van meer algemene aard te verzamelen, nieuwe actoren bij het proces te betrekken enz.
5. **Prioriteiten stellen:** prioritaire thema's kiezen. Hier vindt u voorbeelden van prioriteitscriteria, waarvan sommige op uw situatie van toepassing kunnen zijn.
6. **Handelen:** hoewel opnieuw toegespitst op de specifieke context geldt ook hier dat het voorgestelde kader om te beslissen of een actie doeltreffend is inspirerend kan zijn voor uw eigen projecten.
7. **Evalueren:** er worden evaluatiecriteria uiteen gezet om u hierbij te helpen.

Het derde deel betreft **het uitschrijven en presenteren van de uitgevoerde analyse**. Hoewel het voorgestelde stramien sterk bepaald is door de sector waarin deze analyse uitgewerkt werd en door het hierboven beschreven proces van 7 stappen, kan het een bron van inspiratie zijn voor de manier waarop u deze moeilijke redactieoefening kan aanpakken, onder meer wat de voorstelling van de bevindingen betreft.

Het vierde en laatste deel bevat **drie instrumenten** ter ondersteuning van het uitwerken van een sociale analyse.

Pluspunt

Deze gids bevat onder meer informatie over de methode van groepsanalyse, waarvan de auteur van deze gids een van de bedenkers is.

Waar te vinden?

<https://dial.uclouvain.be/pr/boreal/object/boreal:150764>
(‘Download’ tab aan de zijkant van de pagina)

Titel van de gids**LE DIAGNOSTIC COMMUNAUTAIRE****(Collection santé communautaire et promotion de la santé)****Jaar - Land**

1998 - België

Auteurs

Martine Bantuelle, Jacques Morel en Denis Dargent - Sacopar (Santé, Communauté, Participation)

Achtergrond bij de opmaak van deze gids

Deze gids richt zich in het bijzonder op één soort analyse, de participatieve gemeenschapsanalyse. Maar zelfs als dit niet het soort diagnose is dat u wenst te stellen, bevat deze gids **een reeks theoretische en praktische richtsnoeren** die nuttig kunnen zijn voor uw aanpak.

We wijzen er eveneens op dat dit instrument is ontworpen voor actoren uit de gezondheidssector en refereert dus bij voorkeur naar deze sector.

Wat vindt u hier?

De gids bestaat uit **5 delen** (naast een inleiding en een bibliografie, die aan actualisatie toe is aangezien de gids van 1998 dateert).

Het eerste deel heeft als doel om **het begrip "diagnostic communautaire"** en diens uitdagingen te bepalen en aan te geven hoe dit als proces voor productie van kennis kan zorgen. U kan er ook de band met het actie-onderzoek in ontdekken.

Het tweede deel zal u in staat stellen om **de inhoud van uw analyse** te bepalen. Naast de rubrieken 'Besoins et problèmes' (behoeften en problemen) en 'Identification des ressources' (identificatie van de hulpbronnen) vindt u hier ook informatie over de determinanten

Waar te vinden?

<https://www.sacopar.be/wp-content/uploads/2018/02/santecom31.pdf>

van gezondheid- de gids in de eerste plaats bedoeld zijnde voor actoren in deze sector - maar ook een hoofdstuk over culturele waarden en denkbeelden, wat een gevoeliger thema is om aan te snijden.

Het derde deel heeft betrekking op **de actoren** die bij de uitvoering van de participatieve gemeenschapsanalyse betrokken zijn, wat per definitie een collectieve onderneming is. Hier vindt u informatie over participatie - een essentieel element van de 'communautaire' aanpak - en de uitvoering ervan, alsook suggesties over het soort actoren dat bij het proces moet worden betrokken.

Het vierde deel behandelt de **methodologische aspecten** van de analyse. Als eerste stap wordt de afbakening van het territorium voorgesteld, met een nadruk op het buurniveau. Hier vindt u enkele richtsnoeren voor gegevensverzameling (de voorstelling van specifieke methodologieën vindt u in het laatste punt van dit deel, 'Choix des techniques' (keuze van technieken)). Ten slotte wordt er bijzondere aandacht besteed aan de tijdsdimensie van de omgevingsanalyse.

Onder de voorgestelde technieken: de indicatoren-aanpak, de schatting door extrapolatie, het werken met enquêtes en de consensusbenadering.

Het vijfde en laatste deel gaat over de doelstellingen, **'waarom een omgevingsanalyse maken?'**. Er worden vier motieven naar voren gebracht: een actie initiëren, een actie verduidelijken, de evaluatie voorbereiden en de gemeenschap bevragen. Dit gedeelte lijkt ons zeer verhelderend. We raden u dan ook aan om eerst dit laatste hoofdstuk te lezen voordat u aan uw analyse begint.

Pluspunt

Deze gids beschrijft in detail één soort diagnose en helpt u om de uitdagingen en voordelen van de participatieve gemeenschapsaanpak te begrijpen.

Titel van de gids

GUIDE MÉTHODOLOGIQUE À DESTINATION DES MAÎTRES D'OUVRAGE D'UN DIAGNOSTIC LOCAL DE SANTÉ

Jaar - Land

2010 - Frankrijk

Auteurs

Fédération nationale des Observatoires régionaux de la santé

Achtergrond bij de opmaak van deze gids

Deze gids werd opgesteld voor de uitvoerders van diagnoses. De gids vestigt niet alleen de aandacht op enkele punten die uw waakzaamheid vereisen, maar is ook bedoeld als leidraad voor actoren die deze opdracht aan een extern bedrijf willen toevertrouwen door een doeltreffend bestek op te stellen. Hierin schuilt misschien de originaliteit van deze gids. Als u bepaalde stappen in uw proces aan derden wilt toevertrouwen, vindt u in deze gids waardevol advies om uw aanbesteding op te stellen (de samenvattende tabel op pag. 3 kan nuttig zijn).

We wijzen erop dat deze gids een welomschreven toepassingsgebied heeft en in de eerste plaats voor actoren in de gezondheidszorg is bedoeld. We zijn echter van mening dat een aantal tips en suggesties in deze gids op een bredere context kunnen worden toegepast.

Wat vindt u hier?

Vier delen in deze gids lijken bijzonder interessant.

Het eerste deel, '**Préparation d'un diagnostic local de santé**' (voorbereiding van een lokale gezondheidsdiagnose) beschrijft de stappen om het diagnoseproces in gang te zetten, met name wanneer u deze taak geheel of gedeeltelijk aan een extern bedrijf wilt toevertrouwen

(in het bijzonder de opstelling van een bestek). Hier vindt u ook informatie over de mogelijke doelstellingen die u met een lokale gezondheidsdiagnose kunt bereiken. In dit deel gaan de auteurs ook in op het belang van de rol van de projecteigenaar (wat wij in onze Gids voor het opstellen van een lokale omgevingsanalyse gezondheid en welzijn de coördinator van het analyseproces hebben genoemd) en van de stuurorganen [**Katern Co-constructie - pag. 144**].

Het tweede deel, '**Mobilisation des acteurs et mise en œuvre d'une démarche participative**' (inschakeling van actoren en implementatie van een participatieve aanpak) licht verschillende mogelijke gradaties van investering van de betrokken actoren toe en legt het verband met de verwachte effecten van het participatieve proces.

Het derde deel, '**Combinaison d'approches quantitatives et qualitatives**' (de combinatie van een kwantitatieve en een kwalitatieve aanpak) stelt verschillende thematieken en enkele indicatoren voor die de gezondheidssituatie van een gebied kunnen verduidelijken. Ook de mogelijke beperkingen van kwantitatieve en kwalitatieve gegevensverzameling worden besproken.

Het vierde deel, '**Préparation de l'après diagnostic**' (de voorbereiding van wat na de analyse komt) dat betrekkelijk kort is, benadrukt hoe belangrijk het is om op voorhand de omzetting van vaststellingen naar actiepunten te plannen.

Pluspunt

Hebt u geen zin of tijd om alles te lezen? De laatste twee pagina's bevatten een korte samenvatting van de belangrijkste punten van de voorgestelde aanpak. Bovendien is dit een van de weinige referenties waarin een leidraad voor de projecteigenaar(s) van de omgevingsanalyse wordt geboden voor het opmaken van een lastenboek.

Waar te vinden?

<https://www.orsbfc.org/publication/guide-destination-des-maitres-douvrage-dun-diagnostic-local-de-sante/>

Titel van de gids**RÉALISER UN ÉTAT DES LIEUX
PARTAGÉ DE SON QUARTIER.
PRATIQUES ET RÉFLEXIONS
CRITIQUES AUTOUR DES
DÉMARCHES DE DIAGNOSTIC****Jaar - Land**

2013 - België

Auteurs

Periferia vzw

Achtergrond bij de opmaak van deze gids

Deze gids werd opgesteld naar aanleiding van een dubbele vaststelling. Enerzijds vraagt de overheid steeds meer om omgevingsanalyses uit te voeren als voorwaarde voor de het opzetten van een actie. Anderzijds weten terreinactoren vaak niet hoe hier aan te beginnen en ontbreekt het hun aan de nodige hulpbronnen.

Net zoals de "Diagnostic Communautaire" nodigt deze gids de uitvoerders van omgevingsanalyses uit om rekening te houden met een veelheid van standpunten om zo tot een **gedeelde analyse** te komen.

Wat vindt u hier?

Het eerste deel, '**État des lieux ou diagnostic partagé, de quoi parle-t-on ?**' nodigt de lezer uit om na te denken over het nut van zijn of haar aanpak en de doelstellingen ervan door uiteen te zetten wat een diagnose is en waarvoor deze kan worden gebruikt (ondermeer om rekening te houden met de specifieke kenmerken van een buurt).

Het tweede deel, '**diagnostic, État des lieux... est-ce toujours bien utile ?**', biedt de lezer verder inzicht in het waarom van een omgevingsanalyse. In dit deel wordt uitgelegd hoe een buurtanalyse, ook al kost deze wel wat tijd, een opportuniteit biedt en niet als een obstakel moet worden gezien, zeker wanneer het een collectieve onderneming wordt en toelaat om de verschillende

opvattingen omtrent eenzelfde realiteit samen te brengen.

Het derde deel, '**des sauts d'échelle**' brengt onder de aandacht dat een buurtanalyse weliswaar een microanalyse lijkt te behelzen, maar dat dit niet kan zonder rekening te houden met meer algemene vraagstukken die even goed een impact hebben op de buurt. Het is van belang om deze verschillende perspectieven in ogenschouw te nemen.

Het vierde deel, '**Représenter la ville et ses usages**', stelt verschillende methodes voor om de kenmerken van een buurt te benaderen en hoe een buurt op verschillende manieren wordt bekeken: mental mapping, collaboratieve cartografie; de geluidskaat van Brussel; de woordvoerdersmethode en de verkennende wandelingen. Het slot van dit deel nodigt uit om bij het opzetten van acties prioriteiten te formuleren die gebaseerd zijn op al het verzamelde materiaal, rekening houdend met het geheel van de aanwezige actoren.

Het vijfde deel, '**Quelques points d'attention**', somt een aantal aandachtspunten op bij het opzetten van een gedeelde buurtanalyse. Het belang om goed het kader af te bakenen, om al de bestaande hulpbronnen te identificeren en in te zetten, om niet te proberen om absoluut iedereen op dezelfde lijn te krijgen, om zichzelf in vraag te durven stellen.

Pluspunt

Deze gids is de enige in deze selectie die een andere titel draagt dan 'diagnose' (de term wordt wel gebruikt in de ondertitel). In plaats hiervan geven de auteurs de voorkeur aan 'stand van zaken'. Deze keuze benadrukt dat de term 'diagnose' zelf vragen kan oproepen en door alle actoren op dezelfde wijze moet worden gedefinieerd en begrepen alvorens zo een project aan te vatten.

We benadrukken eveneens de didactische presentatie van enkele concrete methoden die moeten worden toegepast (verkennende wandeling, collaboratieve cartografie, woordvoerdersmethode, enz.).

Waar te vinden?

<https://periferia.be/realiser-un-etat-des-lieux-partage-de-son-quartier/>

Titel van de gids

RESOKIT - CONNECTEREN MET DE BUURT

Jaar - Land

2022 - Belgique

Auteurs

Odisee Hogeschool

Achtergrond bij de opmaak van deze gids

Dit is eerder een website dan een diagnostische gids. Op deze website vindt je een verzameling van hulpbronnen met een aanbod van zowel **tools als achtergrondinformatie bij de methodieken** die je kan gebruiken voor je buurtonderzoek. Dit ondersteuningsaanbod beperkt zich niet louter tot omgevingsanalyses, maar tracht ook praktijken te bevorderen binnen het kader van een lokale omgeving die ook buiten de aanpak van een omgevingsanalyse kunnen worden ingezet.

Wat vindt u hier?

De site onderscheidt meerdere grote actiedomeinen/bouwstenen, waaronder de verschillende analysetools zijn ondergebracht. Onder de tab **'Methodiek'** worden de vier domeinen beschreven:

- **Mindset:** in deze rubriek wordt je uitgenodigd om even stil te staan bij je 'mindset', waarbij wordt aangegeven dat je best een houding aanneemt die bevorderlijk is voor het begrijpen van de omgeving die je onderzoekt. deze reflectie over de eigen denkbeelden dient zowel individueel als binnen uw team te worden ondernomen en is ook een continu proces.

- **Burger:** hier gaat het erom de burger centraal te stellen, in de ruime zin van het woord, ongeacht of het gaat om iemand die regelmatig gebruik maakt van je diensten, in de buurt woont of er slechts af en toe aanwezig is. In deze rubriek vind je methodes en tips om te netwerken (met burgers en professionals) en sociaal isolement tegen te gaan, onder meer op buurtniveau.
- **Buurt:** deze rubriek moedigt je aan om, gebruik makend van zowel kwantitatieve als kwalitatieve methoden, je buurt te leren kennen, zonder zich er in op te sluiten, om de specifieke kenmerken ervan te ontdekken en de mensen die er wonen en werken beter te leren kennen.
- **Organisatie:** deze rubriek zet u, als dienst gevestigd in een bepaalde buurt, ertoe aan u open te stellen voor die buurt, en de eigen organisatie te beschouwen als een essentiële stakeholder bij de ontwikkeling ervan.

Deze vier domeinen moeten worden beschouwd als elkaar aanvullende bouwstenen, als de tandwielen van eenzelfde methodisch mechanisme.

De tab **'Tools'** is op dezelfde manier ingedeeld en verschaft een hele reeks tools waarmee u uw actie kan ontplooiën in functie van de gekozen invalshoek.

Pluspunt

Deze site bevat tools voor analyse en gegevensverzameling in een breder perspectief, die de actoren toelaat om zich toe te spitsen op een domein dat hun het meest relevant lijkt.

De site is binnenkort ook beschikbaar in het Frans en Engels.

Waar te vinden?

<https://www.resokit.be/>

2° ENKELE ERVARINGEN MET OMGEVINGSANALYSES GEZONDHEID EN WELZIJN

Paragraaf gecoördineerd door **LÉA DI BIAGI**

École de Santé Publique, Centre de recherche interdisciplinaire en approches sociales de la santé (CRISS), ULB

De 5 getuigenissen in dit deel werden aangebracht door de projecteigenaars die lid waren van de ondersteuningsgroep (GPR¹) tijdens de werkvergaderingen die het opmaken van deze gids mogelijk hebben gemaakt. Deze getuigenissen hadden een tweeledig doel. Enerzijds bevorderden ze de uitwisselingen tussen de leden van de GPR en het onderzoeksteam gezien ze de theoretische elementen die tijdens vergaderingen werden aangekaart met voorbeelden uit de praktijk ondersteunden. Anderzijds wilden we deze ervaringen ook opnemen in deze gids ter inspiratie van de lezers.

De hieronder gepresenteerde verhalen werden na de bijeenkomsten door het onderzoeksteam uitgeschreven en a posteriori ter validering aan de betrokken projecteigenaars voorgelegd. Deze verhalen illustreren de verschillende inzichten uit de katernen van de [Leidraad voor het opstellen van een lokale omgevingsanalyse gezondheid en welzijn](#).

We danken de mensen uit het werkveld die hun professionele ervaringen met het maken van een omgevingsanalyse in Brussel met ons hebben gedeeld en ook de tijd hebben genomen om de transcripties van hun verhalen na te lezen en te corrigeren zodat we ze ook aan u kunnen voorleggen.

Bij het lezen over de verschillende initiatieven vindt u links naar de Leidraad voor het opstellen van een lokale omgevingsanalyse gezondheid en welzijn. Via deze links kunt u de elementen die in de verhalen aan bod komen, verder uitdiepen. Verwijzingen naar de verschillende katernen worden in de tekst en in de samenvattende tabel van de initiatieven aangegeven door een nummer tussen vierkante haken.

¹ De GPR (Groupe de Personnes Ressources of ondersteuningsgroep) bestaat uit medewerkers op het terrein die samen met het onderzoeksteam aan de gids hebben gewerkt. [[Leidraad voor het opstellen van een lokale omgevingsanalyse gezondheid en welzijn - pag. 3](#)]

› De Brabantwijk:

SAMENWERKINGEN VERSTERKEN

Maison Biloba Huis, initiatief
voorgesteld door Sonia De Clerck

In het kader van een pilootproject gesubsidieerd door de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie heeft Maison Biloba Huis gedurende zeven maanden een omgevingsanalyse van de Brabantwijk uitgevoerd. Het doel van het pilootproject was om een model voor een buurtnetwerk voor bijstand en zorg uit te werken en zodoende de levenskwaliteit en het welzijn van de senioren en hun mantelzorgers te verbeteren. De doelstellingen van de analyse waren veelvoudig [1]. In de eerste plaats moest de analyse een goed beeld opleveren van hoe de buurt georganiseerd is. Dit betekent dat er een [6]. Voor deelname aan deze wandelingen had men enkel een blocnote, een fototoestel en een kaart van de wijk nodig. De wandelingen boden eveneens een uitstekende gelegenheid om enkele korte individuele gesprekken te voeren [3]. Hiertoe werd een beknopte semigestructureerde gespreksleidraad opgesteld om de uitwisselingen met de senioren en de mantelzorgers te vergemakkelijken. Deze leidraad behandelde thema's die specifiek zijn voor deze doelgroepen en relevant voor de omgevingsanalyse. Dit instrument voor gegevensverzameling werd in samenwerking met Coop City (Centre d'entreprenariat social et coopératif in Brussel) ontwikkeld en was geïnspireerd op een reeds bestaand instrument dat gewijd was aan het traject van gebruikers/begunstigden voor senioren ouder dan 60 jaar.

Daarnaast voerde de projectleider van Maison Biloba Huis ook groepsgesprekken inventaris moest worden gemaakt van wat er op lokaal niveau aanwezig is in termen van behoeften, problematieken en hulpbronnen (formele en informele actoren die van ver of dichtbij betrokken zijn bij de hulp aan en de zorg voor ouderen). Tweedens beoogde de analyse ook een overzicht van de reeds bestaande acties in de wijk zodat er bij toekomstige actieplannen kon worden voortgebouwd op wat er al gebeurd was. Een derde doelstelling van deze omgevingsanalyse was om de samenwerking tussen de actoren op het terrein op gang te brengen en/of te

versterken en om de verschillende bestaande netwerken met elkaar te verbinden door het organiseren van uitwisselingsmomenten.

Het Maison Biloba Huis verzamelde voor deze analyse in eerste instantie geografische, epidemiologische en demografische gegevens over de Brabantwijk. Deze fase was van essentieel belang om inzicht te krijgen in de bijzonderheden van deze wijk, die zowel in Schaarbeek als in Sint-Joost ligt. Via websites als deze van het **BISA** of van de **Wijkmonitoring** konden de onderzoekers beschikken over betrouwbare, volledige en actuele kwantitatieve gegevens. [2]

Om de realiteit van de Brabantwijk zo goed mogelijk te leren kennen en een gevoel te krijgen voor de dynamiek die er heerst in de openbare ruimte, organiseerde de door Maison Biloba Huis aangeworven projectleider enkele **verkennende wandelingen** [6]. Voor deelname aan deze wandelingen had men enkel een blocnote, een fototoestel en een kaart van de wijk nodig. De wandelingen boden eveneens een uitstekende gelegenheid om enkele **korte individuele gesprekken** te voeren [3]. Hiertoe werd een beknopte **semigestructureerde gespreksleidraad** opgesteld om de uitwisselingen met de senioren en de mantelzorgers te vergemakkelijken. Deze leidraad behandelde thema's die specifiek zijn voor deze doelgroepen en relevant voor de omgevingsanalyse. Dit instrument voor gegevensverzameling werd in samenwerking met Coop City (Centre d'entreprenariat social et coopératif in Brussel) ontwikkeld en was geïnspireerd op een reeds bestaand instrument dat gewijd was aan het traject van gebruikers/begunstigden voor senioren ouder dan 60 jaar.

Daarnaast voerde de projectleider van Maison Biloba Huis ook **groepsgesprekken** [3] met actoren in de wijk, ouderen en beroepskrachten op het terrein. Het doel van deze gesprekken was niet alleen om de interactie te bevorderen en vertrouwen te creëren tussen de verschillende formele en informele stakeholders, maar ook om een beter inzicht te krijgen in de percepties en behoeften van ouderen en hun verzorgers. Er werden eveneens focusgroepen [3] met steuntrekkenden, ouderen, mantelzorgers en leden van verschillende verenigingen georganiseerd. Deze boden enerzijds een gelegenheid om de meningen en opvattingen die vooraf tijdens de individuele gesprekken

waren verzameld in perspectief te plaatsen. Anderzijds was het ook een unieke kans om mensen bijeen te brengen die niet vaak met elkaar in contact komen en om een dynamiek van uitwisseling en ontmoeting tot stand te brengen.

Aan de hand van de verzamelde gegevens kon er samen met de betrokkenen een eerste stand van zaken worden opgemaakt. Vanwege de diversiteit aan nationaliteiten die in het gebied aanwezig zijn, werd de onderzoeker soms vergezeld door vrijwillige tolken uit het netwerk van kennissen van het Maison Biloba Huis of uit de netwerken van andere professionele actoren die in de Brabantwijk actief zijn.

Deze diagnose vormde de eerste fase van het door de CoCom gesubsidieerde pilootproject en de basis leggen voor het opzetten van verdere acties worden uitgevoerd met kennis en begrip van de bestaande situatie. Sommige van de actoren met wie er tijdens de omgevingsanalyse contact werd opgenomen, kregen de gelegenheid om tijdens de uitvoering van het project bij te dragen aan de uitwerking van het actieplan. Deze actoren werden in de stuurgroep van het project opgenomen.

De diversiteit van de methoden voor gegevensverzameling die bij deze diagnose werden gebruikt, moest een globale visie op alle dimensies van de buurt en de aanwezige processen mogelijk maken. Om de diversiteit van de verzamelde gegevens te analyseren maakten de onderzoekers gebruik van een **etnografische methodiek (kwalitatieve methode)** [3]. De analyse van de wijk bood ook een gelegenheid om te testen hoe de actoren van de wijk het pilootproject zouden onthalen en om te verzekeren dat het project aansloot op de bestaande situatie, om de verwachtingen te verfijnen en om de talrijke mogelijkheden te identificeren. Dit was de eerste stap voor een veranderingsdynamiek.

Om de deadlines voor deze buurtanalyse te halen, heeft de projectleider keuzes moeten maken. Idealiter zijn er 9 maanden nodig voor zo een analyse maar in de planning waren er 6 maanden voor voorzien. Uiteindelijk werd ze in 7 maanden volbracht. De gemaakte keuzes hadden niet alleen betrekking op het uitpuren van de verzamelde gegevens die relevant

waren voor de analyse, maar ook op de manier waarop ze geanalyseerd werden en de redactie van de analyseresultaten (minder gedetailleerd en meer toegespitst op de prioriteiten die in het lastenboek van de projectoproep werden opgelegd en op de dringendste behoeften uitgedrukt door het doelpubliek).

SAMENWERKINGEN VERSTERKEN

Initiatief voorgesteld door: Sonia De Clerck, Maison Biloba Huis

Soort analyse: Verkennend

Financiering: CoCom, CitiSen project

Plaats: Brabantwijk

Doelgroep(en): Senioren (+60 jaar), hun mantelzorgers en hun naasten

Uitvoerder(s) van de analyse: Maison Biloba Huis

Duur: 7 maanden

Gebruikte methodologieën:

1. Etnografie
2. Kwalitatief (1e hand²): verkennende wandeling, individuele gesprekken, groeps gesprekken, focusgroep
3. Kwantitatief (2e hand): Sociaal Brussel, BISA, Wijkmonitoring, gemeentelijke gegevens.

Maison Biloba Huis:
<https://www.maisonbilobahuis.be/>

Leidraad voor het opstellen van een lokale omgevingsanalyse gezondheid en welzijn

- [1] **Inleidend katern** (pag. 14)
- [2] **Katern Cijfers en statistieken** (pag. 32)
- [3] **Katern Kwalitatieve methoden** (pag. 78)
- [4] **Katern Opmaak en verspreiding** (pag. 114)
- [5] **Katern Aanbevelingen en/of actiepijstes** (pag. 130)
- [6] **Katern Co-constructie** (pag. 144)

² Gegevens worden als 'uit de eerste hand' beschouwd als de onderzoeker deze zonder tussenpersoon van de oorspronkelijke bron verkrijgt.

› **Sint-Joost en Schaarbeek:**

STEM GEVEN AAN WIE NIET GEHOORD WORDT

Service de Santé Mentale Le Méridien,
initiatief voorgesteld door Nathalie Thomas

Deze gemeenschapsanalyse werd in 2018 opgestart en in 2021 afgerond. De omgevingsanalyse door het gemeenschapsteam van de Service de Santé Mentale Le Méridien en een dertigtal lokale partners had betrekking op de gemeente Sint-Joost en twee aangrenzende wijken van Schaarbeek (Noord-Brabant en Josaphat), wat overeenkomt met het gebied dat deze instelling bestrijkt. Het doel van deze analyse was het ondersteunen van nieuwe projecten of collectieve acties [1] die in partnerschap op lokaal niveau. In tegenstelling tot de vorige omgevingsanalyse die Le Méridien in 1997 had gemaakt, werden deze keer alle stadia van de uitvoering (methodologische keuzes, gegevensverzameling, analyse, opstelling, verspreiding) in **co-constructie** [6] met de verschillende actoren (bewoners en professionals uit de gezondheids- en welzijnssector) uitgewerkt. Volgens de gemeenschapsdienst van de geestelijke gezondheidsdienst Le Méridien is co-constructie een noodzakelijke voorwaarde voor het uitvoeren van een **gemeenschapsdoorlichting** [zie pag. 8].

Hoewel het oorspronkelijk de bedoeling was dat het hele proces in één jaar zou worden afgerond, heeft de keuze voor een methodologie van co-constructie in elke fase van het proces tot een aanzienlijke verlenging van de projectduur geleid. Daarbij kwamen dan nog de buitengewone omstandigheden van een pandemie, die het proces van co-constructie bemoeilijkt hebben.

Om de co-constructie te versterken, kon deze gemeenschapsanalyse bogen op een stuurgroep als drijvende kracht. Dit orgaan bestond uit zowel bewoners als beroepskrachten. De stuurgroep kwam één keer per maand bijeen om een stand van zaken op te maken, toekomstige stappen voor te bereiden en de doelstellingen te overdenken en/of bij te stellen.

De focus op de co-constructie van deze omgevingsanalyse leidde tot verschillende strategieën die het mogelijk maakten om zowel partners van de gezondheids- en welzijnsverenigingen, verkozenen (in mindere mate) van Sint-Joost en Schaarbeek als burgers en bewoners van de gemeente (met bijzondere aandacht voor de minst zichtbare groepen) bij het proces te betrekken.

Het doel van deze gemeenschapsanalyse was om zowel de moeilijkheden die de bevolking ondervindt als de hulpbronnen en mogelijkheden voor verandering in het gebied te identificeren.

De onderzoekers pasten verschillende complementaire methodologieën toe. Door **individuele gesprekken** [3], **verkennende wandelingen** [6] in de wijken, **zoektochten**, **focusgroepen** [3] en ontmoetingen op basis van de methode van groepsanalyse (MAG) [6] was het mogelijk om een lokale collectieve dynamiek tot stand te brengen en om de banden met en tussen de actoren van de wijk en de bewoners te versterken.

De verkennende wandelingen en de zoektochten naar mensen in nood vormden een uitstekende gelegenheid om het leven in de wijk door de ogen van de deelnemers te zien en beter te begrijpen. De wandelingen bleken een flexibel en zeer relevant instrument om nieuwe en zeer verrijkende inzichten op te doen. De focusgroepen en groepsgesprekken vormden de perfecte aanvulling op de individuele gesprekken. Het doel ervan was om uitwisseling en debat te stimuleren en om kennis over bepaalde thema's die tijdens de eerste gesprekken aan bod kwamen, te delen. De leden van de stuurgroep waren verantwoordelijk voor het uitwerken en voeren van de individuele gesprekken. Zo kregen ze de gelegenheid om deel te nemen aan het opstellen van de gespreksleidraad (inhoud en hulp bij de formulering van de vragen) en aan de gesprekken zelf als 'interviewers'. Het overstappen naar de rol van interviewer verliep voor de bewoners niet altijd zonder moeilijkheden. In dat geval konden de gesprekken in duo worden gevoerd of onder begeleiding van een onderzoeker.

Behalve bij de gegevensverzameling en de deelname aan de stuurgroep van het project leverde de co-constructie ook een bijdrage bij het analyseren van de gegevens via rondetafelgesprekken met bewoners en professionele actoren. Dit vernieuwende analyseproces werd progressief opgebouwd en heeft geleid tot het ontsluiten en uitdiepen van bepaalde thema's (gezondheid, kinderen en jongeren, banden met instellingen, burgerschap, banden met anderen). De volgende stap was dan om opnieuw in een proces van co-constructie interpretatiehypotheses te formuleren met betrekking tot de verzamelde gegevens.

Het uitschrijven van de resultaten gebeurde eveneens in een proces van **co-constructie** [6]. In eerste instantie stelde het team de schriftelijke resultaten op. Deze werden vervolgens ter validering aan de stuurgroep voorgelegd. Deze keuze liet toe om zo dicht mogelijk bij de door de verschillende belanghebbenden gewenste visie te blijven. Dit over en weer overleggen heeft duidelijk gemaakt dat bepaalde thema's grondiger moesten worden onderzocht. Daarom werden er bijkomende gegevens verzameld om deze thema's verder uit te diepen en om informatie te verzamelen bij de specifieke doelgroepen die met deze thema's te maken hadden. Voor deze aanvullende analyse werden werkgroepen georganiseerd.

Op het moment dat deze getuigenis werd neergeschreven, was het verslag van de omgevingsanalyse **nog niet verspreid** [4] (de verspreiding is voor begin 2022 gepland). De stuurgroep werd gevraagd om strategieën te bepalen om tot een nuttig en toegankelijk document voor het terrein te komen. Naast de resultaten van de analyse wil Le Méridien - via de verspreiding van deze omgevingsanalyse - ook haar aanbevelingen en actiepijsten verspreiden en ter discussie stellen. Dit zal ondermeer worden mogelijk gemaakt door het organiseren van davevenement in de loop van 2022.

STEM GEVEN AAN WIE NIET GEHOORD WORDT	
Initiatief voorgesteld door:	Nathalie Thomas, GGD Le Méridien
Soort diagnose:	Gemeenschapsanalyse
Financiering:	Cocof (Initiatives en Promotion de la santé)
Plaats:	Gemeente Sint-Joost-ten-Node en twee aangrenzende wijken van Schaarbeek (Noord-Brabant en Josaphat)
Doelgroep(en):	Bewoners en professionals uit de gezondheids- en welzijnssector in het onderzochte gebied
Uitvoerder(s) van de diagnose:	<ul style="list-style-type: none"> - Beroepskrachten van verenigingen van de eerste lijn in Sint-Joost en Schaarbeek + bewoners van het onderzochte gebied: stuurgroep - Verkozenen
Duur:	3 jaar (2019-2021)
Gebruikte methodologieën:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Co-constructie met de stuurgroep 2. Kwalitatief (1e hand): individuele gesprekken, groepsanalyse, focusgroepen, actieonderzoek
Le méridien: https://www.apsyucl.be/index.php?option=com_content&view=article&id=53&Itemid=69	
Leidraad voor het opstellen van een lokale omgevingsanalyse gezondheid en welzijn [1] Inleidend katern (pag. 14) [2] Katern Cijfers en statistieken (pag. 32) [3] Katern Kwalitatieve methoden (pag. 78) [4] Katern Opmaak en verspreiding (pag. 114) [5] Katern Aanbevelingen en/of actiepijsten (pag. 130) [6] Katern Co-constructie (pag. 144)	

› **Elsene en Watermaal-Bosvoorde:**

HET OPZETTEN VAN BUURTGERICHT WELZIJSWERK

Plan de Cohésion Sociale Akarova, initiatief voorgesteld door Nazira Maoufik

De omgevingsanalyse van het Plan de Cohésion Sociale (PCS) Akarova betrof de gemeenten Elsene en Watermaal-Bosvoorde. Ze werd uitgewerkt over een gebied dat beide gemeenten bestrijkt om zo bij de realiteit van het buurtleven van de bewoners te kunnen blijven. Deze 'bi-communale' situatie bleek echter een probleem om **kwantitatieve gegevens** te verzamelen [2]. De verschillende beschikbare statistische instrumenten waren vaak slechts op een van de gemeenten van toepassing en zelden op een intergemeentelijke wijk. Om deze beperking het hoofd te bieden, implementeerde het PCS Akarova een instrument voor gegevensverzameling dat zowel de professionele actoren van Elsene als van Watermaal-Bosvoorde konden gebruiken. Deze werkwijze liet toe om gegevens te verzamelen binnen de realiteit op het terrein en om de bestaande gemeentelijke en administratieve hindernissen te overwinnen.

Het PCS Akarova heeft deze omgevingsanalyse regelmatig geactualiseerd. Over het algemeen wordt een dergelijke analyse over een periode van een tot twee jaar uitgevoerd. Het hoofddoel van deze analyse is om meer inzicht te krijgen in de verschillende manieren waarop actoren op verschillende momenten met het buurtleven interageren. Het is dan ook belangrijk om de verschillende elementen die van het werkveld komen bijna 'naïef' te bekijken en te analyseren. Alle gegevens werden in **een logboek (of Excel bestand, indien mogelijk)** verzameld. Dit logboek wordt in co-constructie door de beroepsactoren uitgewerkt tijdens de interacties met en uitwisselingen tussen de verschillende actoren. Tijdens de analyse, ook in co-constructie, gebruiken de medewerkers van het PCS deze schriftelijk vastgelegde informatie in functie van de kwesties die uit de gesprekken naar voor kwamen. Het betreft hier gegevens en informatie van verschillende herkomst. Ofwel zijn ze rechtstreeks door de medewerkers

HET OPZETTEN VAN BUURTGERICHT WELZIJSWERK

Initiatief voorgesteld door: Nazira El Maoufik, Plan de Cohésion Sociale Akarova

Soort diagnose: Verkennend

Financiering: Plan de Cohésion Sociale Akarova

Plaats: Intercommunale wijk in Elsene en Watermaal-Bosvoorde

Doelgroep(en): Bewoners van de wijk

Uitvoerder(s) van de diagnose:

- Algemene vergadering van bewoners (burgerparticipatie)
- Algemene vergadering van beroepsbeoefenaars van de twee gemeenten
- Verkozenen

Duur: 1 tot 2 jaar

Gebruikte methodologieën:

1. Co-constructie met de algemene vergaderingen;
2. Kwantitatieve gegevens (2e hand);
3. Kwalitatieve gegevens (1e hand): verkennende wandelingen, groepsgesprekken, individuele gesprekken.

PCS Akarova:
<https://pcsakarova.be/>

Leidraad voor het opstellen van een lokale omgevingsanalyse gezondheid en welzijn

- [1] **Inleidend katern** (pag. 14)
- [2] **Katern Cijfers en statistieken** (pag. 32)
- [3] **Katern Kwalitatieve methoden** (pag. 78)
- [4] **Katern Opmaak en verspreiding** (pag. 114)
- [5] **Katern Aanbevelingen en/of actiepistes** (pag. 130)
- [6] **Katern Co-constructie** (pag. 144)

van het PCS vastgesteld en verzameld, ofwel zijn ze vastgesteld en doorgegeven door de projectpartners die interageren met de buurt en haar bewoners (de wijkagent, vuilnismensen, in de speelgoedbibliotheek, de jeugddienst enz.) De analyse ervan wordt uitgevoerd in overleg met de bewoners met als doel de verzamelde informatie te valideren. Dit contact met de bewoners maakt het ook mogelijk om nuance aan te brengen in de beschouwingen en om te komen tot een nadere bepaling van de behoeften, de hulpbronnen en eventueel de prioritaire thema's. Deze worden vervolgens voorgelegd aan een geheel van terreinactoren die samen de Algemene Vergadering van de beroepsactoren vormen.

Zodra de bevindingen en oplossingen aan de **Algemene Vergadering van beroepsactoren** zijn voorgelegd (waarbij soms ook de verkozenen van de gemeenten Elsenne en Watermaal-Bosvoorde zijn betrokken), keren de medewerkers van het PCS terug naar de bewoners. Tijdens bewonersvergaderingen worden de bevindingen besproken wordt het mogelijk gemaakt om alle initiatieven die reeds werden genomen om aan de

behoefte en verlangens van de bewoners te voldoen, te evalueren en toe te lichten.

Naast deze formele ontmoetingen binnen de **Algemene Vergaderingen van bewoners en van beroepsactoren** worden er ook werkgroepen opgericht, waarin zowel beroepskrachten als bewoners vertegenwoordigd zijn. Deze werkgroepen werken op de thema's die de AV van beroepsactoren en het PCS als prioritair bestempelden.

Dit model van co-constructie **van de omgevingsanalyse**[6] wordt toegepast op de gegevensverzameling, de analyse en het uitwerken van oplossingspistes. De uitwisselingen gebeuren tijdens formele en informele overlegmomenten. Een van de uitdagingen van dit proces bestaat erin om de verschillende soorten kennis met elkaar op voet van gelijkheid te brengen en de discussies voor iedereen begrijpelijk en toegankelijk te houden zodat de communicatiedrempels tussen beroepskrachten, verkozenen en bewoners zo laag mogelijk kunnen gehouden worden. Deze aanpak van co-constructie biedt ook de gelegenheid om de verschillende netwerken met elkaar te verbinden en om synergieën op wijkniveau tot stand te brengen.

› Sint-Gillis, Sint-Joost en de Vijfhoek van 1000 Brussel:

SYNERGIEËN TUSSEN ACTOREN TOT STAND BRENGEN

Brusano, initiatief voorgesteld door Maguelone Vignes

In het kader van het BOOST-project (Integréo project) voerde Brusano een omgevingsanalyse uit die inzicht wilde bieden in **de behoeften van de bevolking, de praktijken in verband met het zoeken naar zorg en de interprofessionele samenwerkingen** [1]. Het doel van de analyse was om deze verschillende elementen binnen de leefomgeving van de bewoners in hun context te plaatsen.

Deze omgevingsanalyse ging vooraf aan de uitvoering van het BOOST-project. Dit project beoogde een pilootervaring inzake geïntegreerde zorg in Sint-Gillis, Sint-Joost en de Brusselse Vijfhoek. De doelstellingen van deze analyse waren van verschillende aard. In de eerste plaats wilde men een stand van zaken opmaken vóór de uitvoering van het project om nadien de impact ervan te kunnen meten. Vanuit dit oogpunt voerde Brusano haar analyse dus uit om inzicht te verwerven in de doelmatige processen in het gebied. De analyse was daarnaast ook een ideale gelegenheid om, vooraleer het project van start ging, synergieën tot stand te brengen tussen de verschillende actoren en tussen de verschillende acties. De context waarin de omgevingsanalyse gebeurde (vóór de uitvoering van het BOOST-project), maakte het mogelijk om **een consortium van een zestigtal partners samen te stellen** [6] die allemaal actief zijn in het gebied waarop de analyse wordt toegepast. Dit consortium bood de unieke kans om van gedachten te wisselen, om de bestaande situatie te begrijpen, maar ook om de nog ontbrekende hulpbronnen te identificeren.

Voorafgaand aan de uitvoering van deze omgevingsanalyse hebben de federale autoriteiten (financierende instanties van het Integréo initiatief) **een geheel van richtlijnen voor de ontwikkeling van instrumenten voor gegevensverzameling en -analyse** ter beschikking gesteld [6].

De doelgroep van deze omgevingsanalyse bevond zich aan de top van de piramide van de complexiteit van gezondheids- en welzijnsbehoeften (piramide van Kaiser). Het betreft een groep met de hoogste gezondheidskosten en waarbij begeleiding complex is. Het doel van de analyse was om inzicht te krijgen in de verschillen in het gebruik van diensten en de consumptie van zorg tussen bevolkingsgroepen. Vanuit dit oogpunt was het doel dus om prioriteiten vast te stellen en zodoende een rangschikking van de risico's op te stellen.

Om het beschikbare aanbod in het gebied in kaart te brengen, werden er twee strategieën gebruikt. In een eerste stap werd het consortium van het Boost-project voor een eerste keer samengebracht. De ongeveer zestig partners die het consortium vormden, werden aangespoord om niet alleen hun activiteiten maar ook hun kennis van het netwerk te delen. In een tweede fase brachten de uitvoerders van de omgevingsanalyse een bezoek aan het gebied waarbij ze aanvullende hulpbronnen konden ontdekken die het consortium niet had geïdentificeerd. Naast de vaststelling van de bestaande situatie liet deze fase van de analyse ook toe om eventuele inefficiënties van het aanbodsysteem op het moment van de diagnose te identificeren. Deze inefficiënties konden met behulp van een **SWOT**-matrix worden geïdentificeerd (waarbij de resultaten in een matrix met sterke punten, zwakke punten, opportuniteiten en bedreigingen worden geplaatst).

Voor de analyse werden er twee soorten gegevens gebruikt:

- gegevens uit de eerste hand (met betrekking tot het inzicht in de behoeften van bewoners en professionals) die werden verzameld via de verspreiding van een **online vragenlijst** of een papieren versie bij patiënten en zorgverleners. Om de toegang tot de vragenlijst voor de meest kwetsbare patiënten te vergemakkelijken, werd er voor de verspreiding een beroep gedaan op terreinactoren die deel uitmaakten van het consortium;
- **gegevens uit de tweede hand**, die beschikbaar zijn bij het InterMutualistisch Agentschap (met betrekking tot de zorgconsumptie), IGEAT (Wijkatlassen) en de website van de Wijkmonitoring. [2]

Bij de gegevensverzameling stuiten de onderzoekers van Brusano op moeilijkheden die verband hielden met het niet up to date zijn van de bij de verschillende instanties beschikbare gegevens en met het feit dat de meest kwetsbare groepen in de officiële gegevens niet waren vertegenwoordigd. Wat deze laatste beperking betreft, heeft Brusano schattingen kunnen opstellen op basis van gegevens van de Fédération des maisons médicales en dankzij een verslag van het KCE over dringende medische hulp (DMH) en de migrantengroepen.

De realisatie van deze omgevingsanalyse is een eerste stap naar het opstarten van een dynamiek die van essentieel belang is voor de uitvoering van het project. Deze dynamiek is gebaseerd op de relaties tussen de partners en het feit dat ze zich op een **gedeelde en samen uitgewerkte visie** richten [6]. De analyse was ook een uitstekende gelegenheid om een baseline te meten voor de beoordeling van de impact van het project.

SYNERGIEËN TUSSEN ACTOREN TOT STAND BRENGEN

Initiatief voorgesteld door: Maguelone Vignes, Brusano

Soort diagnose: Risicostratificatie en hulpmiddelen in kaart brengen

Financiering: BOOST-project, Integreo

Plaats: Sint-Gillis, Sint-Joost en de Vijfhoek 1000 Brussel

Doelgroep(en): Bewoners van de wijk

Uitvoerder(s) van de diagnose: Consortium van ongeveer zestig partners

Duur: Sinds 2016 (datum waarop het dossier werd ingediend)

Gebruikte methodologieën:

1. Gegevens uit de eerste hand, online en papieren vragenlijst;
2. Gegevens uit de tweede hand, IMA Wijkmonitoring, Boost-project, IGEAT-gezondheidsonderzoek 2013, KCE-verslag, gegevens van de Fédération des maisons médicales

Brusano:
<https://brusano.brussels/>

Leidraad voor het opstellen van een lokale omgevingsanalyse gezondheid en welzijn

- [1] **Inleidend katern** (pag. 14)
- [2] **Katern Cijfers en statistieken** (pag. 32)
- [3] **Katern Kwalitatieve methoden** (pag. 78)
- [4] **Katern Opmaak en verspreiding** (pag. 114)
- [5] **Katern Aanbevelingen en/of actiepistes** (pag. 130)
- [6] **Katern Co-constructie** (pag. 144)

› Sint-Gillis:

HET DAGELIJKSE LEVEN EN DE GEBOUWEN VERBETEREN

Centre d'Accompagnement et de Formation pour Adultes, initiatief voorgesteld door Genti Metaj

Als lid van het Netwerk Wonen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest voert het Centre d'Accompagnement et de Formation pour Adultes (CAFA) regelmatig wijkanalyses uit. De conclusies van onze monitoringactiviteiten zijn het rechtstreekse resultaat van onze aanwezigheid op het terrein en van onze permanente contacten met de bewoners van de wijken van Sint-Gillis. Ter herinnering, **de wijkanalyses** [1] stellen ons in staat om:

- de situatie van een bepaald gebied in relatie tot een jaarlijks gekozen thema te 'fotograferen',
- inzicht in een probleem in de wijken te krijgen en/of uit te diepen,
- terug te keren naar eenzelfde gebied en de evolutie sinds ons laatste bezoek te vergelijken,
- dankzij de wijkmonitoring kunnen de renovatieadviseurs van vzw CAFA een of meerdere actiegebieden bepalen in het kader van het promoten van renovatie- en energiepremies,
- het spreekt voor zich dat we dankzij deze monitoring de ontwikkeling van de wijken in Sint-Gillis op de voet kunnen volgen, met inbegrip van stadsvernieuwing en sociale cohesie,
- wijkmonitoring ten slotte stelt ons in staat om onze kennis van de wijken uit te diepen, de banden met de bewoners, de handelaars en de gebruikers van de wijken aan te halen en vooral de verschillende problemen die zich op het terrein voordoen, aan de subsidiërende instanties en overheidsinstanties door te geven.

CAFA beschikt over een huisvestingssector, waarbinnen een aantal medewerkers specifiek werkzaam zijn in de dienst renovatie en energie. Zij helpen de aanvragers bij hun dossiers inzake renovatiepremies en premies voor energieverbetering in de gemeente Sint-Gillis. Hierbij willen we erop wijzen dat 'Monitoring - Diagnose' een transversaal project is tussen

de GPO-beambte (geïntegreerde plaatselijke ontwikkeling) en de Dienst Renovatie en Energie van de vzw CAFA. Dit project brengt in de eerste plaats verslag uit over de staat van de gebouwen in Sint-Gillis en beoogt een verbetering van de leefomgeving in het gebied. Ten tweede maakt deze omgevingsanalyse deel uit van de meerjarige opdrachten van het Netwerk Wonen van het Brusselse gewest. In dit kader moet de GPO-beambte de kwaliteit van de leefomgeving, de participatie van de bewoners en de sociale cohesie op het grondgebied van Sint-Gillis meten. Een ander belangrijk element dat CAFA ertoe heeft aangezet om deze omgevingsanalyse uit te voeren, was de aanwezigheid van verschillende grote herinrichtingsprojecten binnen het gebied, zoals de Duurzame Wijkcontracten en de Stadsvernieuwingcontracten (SVC's).

De afbakening van het monitoringgebied gebeurt ofwel intern (in coördinatie met de renovatieadviseurs - dienst Renovatie), ofwel volgens de perimeter van een (toekomstig) Duurzaam Wijkcontract, ofwel, zoals dit jaar, volgens een afgebakende statistische zone. De gegevensverzameling vindt gewoonlijk plaats gedurende een periode van 2 maanden in de zomer. De conclusies worden voor het einde van het jaar aan de coördinatie voorgelegd en vervolgens hetzij aan het studie bureau, hetzij aan de gemeente of aan andere partners bezorgd.

Deze monitoring, of omgevingsanalyse, verloopt volgens een procedure voor gegevensverzameling via een **verkennende wandeling** [6] in het betrokken gebied. Aan de hand van deze wandeling is het mogelijk om op een moment 'T' een 'momentopname' te maken van de toestand van de gebouwen in Sint-Gillis. Na een jaar of 4 à 5 kunnen we dan de toestand opnieuw beoordelen. Deze periode tussen de twee momentopnames maakt een vergelijking en evaluatie van de gerapporteerde ontwikkelingen mogelijk.

De eerste stap bij de uitvoering van deze analyse was de creatie van een instrument voor de diepgaande verkenning van het gebied. Dit instrument laat toe om ons te concentreren op alles wat in 'slechte staat' is. Vervolgens kunnen we samen met de renovatieadviseurs sensibiliseringsacties voor de renovatie uitwerken (energie-isolatie, gevelrenovatie, renovatie van klein erfgoed of andere acties die moeten

worden uitgevoerd om de staat van gebouwen te verbeteren).

De verkennende wandeling biedt de mogelijkheid om een balans op te maken van de staat van de zichtbare buitenkant van gebouwen in Sint-Gillis. De verzamelde gegevens hebben betrekking op de kenmerken van de woning (eengezinswoning, flat, gebouw enz.) en worden met name verkregen door te kijken naar het aantal deurbellen, door met de bewoners van de wijk te praten of door het aantal brievenbussen te tellen. Het doel is om te zien of de woning is bewoond of verlaten. Hiertoe vertrouwen de medewerkers opnieuw op de dialoog met de bewoners van de wijk, de handelaars, maar ook op de aanwezigheid van tekenen van bewoning van het gebouw, zoals namen op de deurbel, de aanwezigheid van gordijnen enz.

Wat de staat van het gebouw zelf betreft, verstrekken de renovatieadviseurs (architecten) van CAFA elementen aan de beroepsbeoefenaars op het terrein zodat deze de staat van het gebouw kunnen bepalen (de kwaliteit van de ramen, enkele of dubbele beglazing, de staat van de balkons, de staat van de kroonlijsten). Ingeval er onveilige situaties worden vastgesteld, zal CAFA de dienst Stedenbouw van de gemeente inlichten. Deze verschillende elementen worden in de observatiefiche genoteerd. Dergelijke fiches worden jaar na jaar aangepast aan de nieuwe richtlijnen met betrekking tot de gebouwen in het Brusselse gewest. Na deze analyse moet er, afhankelijk van wat het geval is, worden nagegaan of er een aanvraag voor renovatiewerkzaamheden werd ingediend, of er werkzaamheden worden uitgevoerd dan wel of er een openbaar onderzoek aan de gang is.

Naast deze analyse van de toestand van de buitenkant van privégebouwen heeft deze analyse als doel om kennis te nemen van de openbare ruimte in haar geheel. Om tot deze kennis te komen, worden er wandelingen door de straten georganiseerd om het aantal openbare vuilnisbakken, het aantal bomen en openbare banken te inventariseren en de staat hiervan vast te stellen, evenals van de trottoirs, hun breedte of enig ander element dat verband houdt met het dagelijkse leven van de bewoners en de handelaars. Binnen dit luik zijn gesprekken met bewoners, handelaars of voorbijgangers een belangrijke bron van informatie. Deze actoren

HET DAGELIJKSE LEVEN EN DE GEBOUWEN VERBETEREN

Initiatief voorgesteld door:	Genti Metaj, CAFA
Soort diagnose:	Verkennend
Financiering:	CAFA
Plaats:	Sint-Gillis
Doelgroep(en):	Bewoners van de wijk
Uitvoerder(s) van de diagnose:	Beroepsbeoefenaars van de dienst Renovatie van CAFA
Duur:	2 maanden
Gebruikte methodologieën:	Verkennende wandelingen

Centre d'Accompagnement et de Formation pour Adultes:
<https://cafa.be/>

Leidraad voor het opstellen van een lokale omgevingsanalyse gezondheid en welzijn

- [1] **Inleidend katern** (pag. 14)
- [2] **Katern Cijfers en statistieken** (pag. 32)
- [3] **Katern Kwalitatieve methoden** (pag. 78)
- [4] **Katern Opmaak en verspreiding** (pag. 114)
- [5] **Katern Aanbevelingen en/of actiepijstes** (pag. 130)
- [6] **Katern Co-constructie** (pag. 144)

staan ook centraal bij de analyse van de toestand van de wijkcohesie. Het inzicht in de mate van sociale cohesie in de wijk is komt tot stand binnen kleinere en precieze gebieden dan deze waarop de evaluatie van de staat van de gebouwen of de openbare ruimte is gericht. Vaak is het zaak om een bepaalde plaats te bestuderen, zoals bijvoorbeeld een park of een (binnen)plein.

Naar aanleiding van dit analyseproces worden er sensibiliseringsacties uitgewerkt die de verschillende gewestelijke of gemeentelijke premies voor de renovatie van gebouwen onder de aandacht brengen en de diensten van CAFA promoten. CAFA kan ook worden ingezet om - als vzw - de resultaten van de omgevingsanalyse bekend te maken in het kader van de Duurzame Wijkcontracten en de SVC's.

3° ORGANISATIES DIE METHODOLOGISCHE ONDERSTEUNING BIEDEN AAN ACTOREN DIE EEN LOKALE OMGEVINGSANALYSE GEZONDHEID EN WELZIJN WILLEN UITVOEREN

Paragraaf gecoördineerd door **SYLVIE CARBONNELLE**
Centre de diffusion de la culture sanitaire, CDCS asbl

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn er een aantal structuren en verenigingen die ondersteuning en begeleiding kunnen bieden bij de uitvoering van omgevingsanalyses gezondheid en welzijn, of althans in bepaalde fasen van het proces. Weinigen onder hen zijn echter in staat om deze hulp volledig gratis aan te bieden (binnen de logica van een openbare dienst). Bovendien ontvangen de meeste van hen geen financiering als zodanig voor dit soort globale opdrachten. Dit noopt tot een meer algemene denkoefening over de financiering van dit soort dienstverlening aan de gemeenschap.

Dit 'dienstenaanbod' is eveneens niet altijd duidelijk geïdentificeerd of zichtbaar gemaakt voor de professionele actoren in deze sectoren. Het doel van deze paragraaf is dan ook om u een **overzicht van enkele instanties** te geven waarop u gratis een beroep kunt doen voor alle of een deel van hun gesubsidieerde opdrachten: sommige meer transversaal of 'generalistisch', andere meer specifiek gericht op de sector gezondheidsbevordering.³

We wijzen er hier op dat tal van instellingen en verenigingen (onderzoekscentra, universiteitscentra, vzw's ...) uiteraard in staat zijn om dit soort methodologische ondersteuning te bieden, maar de meeste hiervan zijn betalende diensten. U kan zich zeker ook tot hen richten met een voorstel tot **samenwerking** welke verschillende vormen kan aannemen: partnerschappen, co-creatie, proefschriften of thesisprojecten, enz. In voorkomend geval kunnen ze ook helpen om specifieke onderzoeksfinanciering te verkrijgen in het kader van een omgevingsanalyseproject waaraan ze zouden deelnemen.

Geen enkele organisatie in het Brusselse gewest heeft een algemene opdracht (die aansluit op een structurele financiering) om initiatiefnemers van omgevingsanalyses van begin tot einde (in elke fase) en over elk thema dat verband houdt met welzijn of gezondheid te ondersteunen. Daarom moet het soort steun dat u zoekt noodzakelijkerwijs het voorwerp uitmaken van een **verduidelijking en een overeenstemming met de respectieve organisatie over de reikwijdte en de grenzen van de verleende steun** in het kader van haar opdrachten en haar specifieke expertisedomein(en) (bv. gender, sociale ongelijkheid, daklozen, ouderen, milieu, huisvesting enz.).

We vermelden nog dat er op het gebied van **gezondheidsbevordering**⁴ wel verschillende structuren zijn die **gratis** projecten begeleiden in het kader van hun door de overheid gefinancierde opdrachten. Deze projecten zijn echter telkens gericht op een bepaald thema of een specifiek interventiedomein (gezondheidsvoorlichting, alfabetisering enz.). Het kan zeker relevant zijn om een beroep op hen te doen voor methodologische ondersteuning bij bepaalde doelgroepen of problematieken, rekening houdend met de grenzen van hun interventiedomein en met het feit dat hun aanpak niet a priori wordt bepaald door een gebied als zodanig.

³ Dit overzicht werd opgesteld in overleg met het onderzoeksteam en de deelnemers van de ondersteuningsgroep (GPR). Organisaties die gratis ondersteuning bieden, werden gevraagd om voor deze gids het soort ondersteuning te specificeren. We wijzen erop dat dit deel kan worden gewijzigd en aangevuld, rekening houdend met de evolutie en de verdere ontwikkeling van de taken en hulpmiddelen van de organisaties zelf inzake begeleiding in het BHG.

⁴ We danken Bruno Vankelegom om ons verzoek in deze sector door te geven.

'GENERALISTISCHE' ORGANISATIES

› HET CENTRUM VOOR MAATSCHAPPELIJKE DOCUMENTATIE EN COÖRDINATIE (CDCS-CMDC ASBL/VZW)

Website:	www.cdcs-cmdc.be	
Adres:	Verenigingstraat 15 (3e verdieping) 1000 Brussel	
Contact:	info@bruxellessocial.be 02/511.08.00	info@brudoc.be 02/639.60.25

Voorstelling

Het Centrum voor Maatschappelijke Documentatie en Coördinatie is een pluralistische vzw met als algemene taken om oplossingen aan te reiken voor een betere toegang tot bijstand- en zorgdiensten in het Brusselse gewest voor burgers en professionele actoren (<http://www.cdcs-cmdc.be/nl/het-cmdc-cdcs/missies>).

Het centrum wordt gesubsidieerd door de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie (Cocom), de Franse Gemeenschapscommissie (Cocof), het Brusselse gewest en de federale regering en is door BELSPO als wetenschappelijke instelling erkend.

Het is samengesteld uit een multidisciplinair team dat in 4 diensten is georganiseerd:

- › **Sociaal Brussel:** een expertisecentrum omtrent het gezondheids- en welzijnsaanbod in het BHG
- › **Brudoc:** een documentatiecentrum over het aanbod in de gezondheids- en welzijnssector
- › **Hospichild:** een webgebaseerde informatie- en hulpbron voor gehospitaliseerde, zieke en/of gehandicapte kinderen in het BHG
- › **Born in Brussels:** informatie en hulpbronnen rond de geboorte en vroege kinderjaren (in voorbereiding)

Zowel **Sociaal Brussel** als **Brudoc** zijn mogelijke informatiebronnen waarover de actoren kunnen

beschikken om omgevingsanalyses gezondheid en welzijn in het BHG uit te voeren.

Hulp en begeleiding bij de uitvoering van omgevingsanalyses gezondheid en welzijn

1. SOCIAAL BRUSSEL

› Toegang tot gegevens over het gezondheids- en welzijnsaanbod

Het team werkt permanent aan een tweetalige kaart van het gezondheids- en welzijnsaanbod in het BHG. De site social.brussels (<https://social.brussels>) bundelt alle Nederlandstalige, Franstalige en tweetalige organisaties en diensten die actief zijn op het vlak van gezondheid en welzijn ten behoeve van de bewoners van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.⁵

social.brussels is voor iedereen gratis toegankelijk in het Nederlands en Frans. De website bevordert en vergemakkelijkt de oriëntatie van burgers en professionelen naar diensten in de gezondheids- en welzijnssector, de zoektocht naar partners voor projecten op sociaal en gezondheidsvlak en de analyse van het bestaande aanbod. De gegevens worden gratis ter beschikking gesteld (mogelijkheid om Excel-bestanden te exporteren, kaarten, open-data en webservices, aanmaak van gepersonaliseerde My Bruso-directory's op de site).

⁵ U vindt een meer gedetailleerde voorstelling van Sociaal Brussel in het [Katern Cijfers en statistieken - pag. 32](#).

› Hulp bij het gebruik van Sociaal Brussel

De website is zodanig ontworpen dat u hem zelfstandig kunt gebruiken. Instructies voor de verschillende zoek- en exportfuncties zijn beschikbaar op <https://sociaal.brussels/page/a-propos-de-la-carte-sociale> (instructievideo's waarin de belangrijkste functies van Sociaal Brussel worden uitgelegd, worden momenteel nog aan gewerkt. De eerste drie video's staan online op YouTube cutt.ly/tutorial-brussels-social en de volgende video's zullen in 2022 worden uitgebracht).

Voor eventuele vragen of een gepersonaliseerde voorstelling van het gebruik van de site kunt u contact opnemen met het team van Sociaal Brussel (telefonisch, via een virtuele vergadering of in de kantoren).

Het expertisecentrum van Sociaal Brussel kan u ook **helpen bij de verduidelijking van het dat waar men naar op zoek is in de context van een omgevingsanalyse gezondheid en welzijn en relevante tools en pertinente ingangen van de site aanreiken die voor de analyse het nuttigst zijn.**

› Hulp bij meer specifieke of complexe verzoeken om gegevens over het aanbod

Sociaal Brussel beschikt over een interne databank die meer specifieke of bredere zoekopdrachten mogelijk maakt (combinatie van een groter aantal gegevens, gebruik van zoekopdrachten zoals 'AND', 'OR', 'NOT' enz. (de zogenaamde 'Booleaanse' zoekopdrachten)). Het expertisecentrum van Sociaal Brussel kan onder bepaalde voorwaarden zoekopdrachten voor de aanvrager uitvoeren (of toelichtingen verstrekken bij het gebruik ter plaatse van hun interne databank).

Afhankelijk de vraag en het soort sociale thematiek kan Sociaal Brussel een mee nadenken over 'wat te zoeken' en 'hoe te zoeken' op de site.

› Kennis delen en onderzoeksresultaten helpen begrijpen

De medewerkers van Sociaal Brussel hebben een transversale kijk op het aanbod zodat

ze een zicht hebben over de verschillende sectoren en gemeenschappen heen. U kan ze ook rechtstreeks contacteren om informatie te krijgen, ondersteuning bij het verkennen van een thema of vraag, bijkomende uitleg bij categorieën of erkenningen, of ondersteuning voor een beter begrip van de resultaten van uw opzoekingen op de website.

› Methodologische ondersteuning bij het naast elkaar leggen van behoeften op basis van kwantitatieve gegevens en het aanbod

Sociaal Brussel kan in beperkte mate helpen om kwantitatieve indicatoren van de omvang van behoeften van de bevolking (bv. bevolkingscijfers enz.) en de gegevens over het aanbod van social.brussels tegenover elkaar te zetten met behulp van de ervaring van het expertisecentrum.

› Hulp bij de organisatie van een partner-netwerk

Dankzij hun kennis van diensten en organisaties kan het team van Sociaal Brussel u helpen om partners, gelijkaardige projecten of organisaties met expertise inzake een bestaand of toekomstig project te vinden.

2. BRUDOC

› Begeleiding bij documentair onderzoek

Het team van Brudoc (<https://brudoc.be>) kan u helpen bij uw documentaire onderzoek (met inbegrip van Booleaanse operatoren waarmee u resultaten kunt beperken, uitbreiden of verfijnen) en u een lijst van documentaire referenties met betrekking tot uw opzoekingen voorstellen (documenten in Nl of Fr). Een aantal van de documenten kan u online raadplegen, de papieren documenten kan u ter plaatse in de bibliotheek van Brudoc (op afspraak) raadplegen.

NB: er zijn lokalen en computerapparatuur beschikbaar om uw opzoekingen te kunnen doen (bibliotheek, vergaderzaal enz.).

› VZW KENNISCENTRUM WWZ (WELZIJN, WONEN, ZORG)

Website: www.kenniscentrumwwz.be

Adres: **Lakenstraat 76 (2)**
1000 Brussel

Contact: info@kenniscentrumwwz.be 02/414.15.45

Voorstelling

Vzw Kenniscentrum Welzijn, Wonen, Zorg is een **Nederlandstalig steun- en expertisecentrum op het gebied van welzijn, bijstand, zorg en huisvesting** in Brussel. Het centrum biedt ondersteuning, kennis, knowhow en inspiratie aan (Nederlandstalige) zorg- en hulpverleners om de levenskwaliteit van de Brusselaars in het algemeen en van kwetsbare groepen in het bijzonder te bevorderen.

Het Kenniscentrum WWZ ondersteunt gezondheids- en welzijnsactoren bij de uitbouw van nieuwe partnerschappen, diensten en voorzieningen om - vanuit een holistische en geïntegreerde visie - tegemoet te komen aan de (veranderende) behoeften van ouderen, gehandicapten of hulpbehoevenden. Bij zijn projecten vertrekt het centrum altijd vanuit een analyse van de behoeften, onderzoek en innovatie. Eindgebruikers bij het proces betrekken, netwerken uitbouwen en partnerschappen met verschillende stakeholders stimuleren, staan altijd centraal in de aanpak.

Het centrum staat voortdurend in contact met de beroepssector en bevordert interdisciplinaire en intersectorale samenwerking tussen verschillende (taal)gemeenschappen. Het vormt de tussenschakel tussen onderzoek, praktijk en politiek.

Dankzij zijn contacten met actoren op het terrein en zijn samenwerking met onderzoekscentra volgt het centrum de behoeften en ontwikkelingen van de dagelijkse praktijk op de voet. Bovendien verricht het beleidswerk, waarbij het vanuit een neutrale en onafhankelijke positie binnen een holistische benadering advies en informatie verstrekt voor het beleidsdebat op lokaal, gewestelijk en communautair niveau.

De werkterreinen van het Kenniscentrum WWZ bevinden zich op de kruising tussen maatschappelijk werk (welzijn) en de volgende domeinen:

- buurtgerichte zorg,
- alternatieve/aangepaste huisvesting en woonvormen,
- diversiteit en inclusie,
- vrijwilligerswerk.

Het Kenniscentrum WWZ wordt gesubsidieerd door de Vlaamse Gemeenschap en de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC) in het kader van een meerjarenovereenkomst/jaaractieplan. Deze financiering wordt aangevuld met betalende diensten zoals onderzoek, advies of ondersteuning op maat, d.w.z. niet-generieke, arbeidsintensieve diensten of diensten waarvoor er een betalend aanbod op de markt bestaat.

Hulp en begeleiding bij de uitvoering van omgevingsanalyses gezondheid en welzijn

Actoren op het terrein ondersteunen en kennis delen, kan op verschillende manieren gebeuren:

› Oriëntatieadvies

Het Kenniscentrum WWZ staat open voor alle actoren die een project willen uitwerken of een partnerschap willen uitbouwen met een intersectorale, interdisciplinaire en sociale visie. Het denkt samen met u na over een idee, een methodologie of mogelijke partnerschappen, het deelt kennis en hulpbronnen en oriënteert u binnen zijn netwerk.

› Hulp bij de organisatie van een partnerschap

Dankzij zijn kennis van diensten en organisaties kan het team van het Kenniscentrum WWZ u helpen om partners,

gelijkaardige projecten of organisaties met expertise inzake een bestaand of toekomstig project te vinden.

➤ **Voorzien in thematische methodologische instrumenten en opleiding in het gebruik ervan**(alleen in het Nederlands)

- **De diversiteitsschaal meten:** ga na in hoeverre uw project rekening houdt met diversiteit. Besteedt u voldoende aandacht aan mensen die worden vergeten of uitgesloten op grond van hun geslacht, gender, seksuele geaardheid, huidskleur, migratieoorsprong, leeftijd, godsdienst, gezondheid, handicap of een combinatie van verschillende factoren?
- **Een blik op de buurt:** verruim uw blik op de wijk, verken uw omgeving, ontdek onverwachte hoekjes. Met een open geest naar uw organisatie en haar omgeving kijken, geeft zuurstof aan uw medewerkers, uw werking, uw publiek, ... Het biedt kansen voor groei en de uitwerking van creatieve en duurzame plannen voor de toekomst.
- **'Persona' methodiek:** persona's zijn fictieve personages die echter uit het echte leven zijn gegrepen en zijn gebaseerd op getuigenissen, beroepservaringen en sociaal-demografische kenmerken van de

Brusselse bevolking. U kunt de persona gebruiken als methodologie, bijvoorbeeld om uw eigen zorg- en ondersteuningsbeleid te testen, om kritisch na te denken en verder te kijken dan het voor de hand liggende of om na te gaan hoe toegankelijk uw organisatie is voor deze mensen.

- **De Sociale GPS:** het Kenniscentrum werkt de gegevens bij van organisaties en zorgverleners waar u Nederlands kunt spreken in Brussel. Deze worden vermeld in gidsen en websites zoals het Brussels zakboekje, de (Vlaamse) Sociale Kaart of social.brussels. Met het opleidingspakket 'Sociale GPS' helpt het Kenniscentrum u om deze databanken te gebruiken en informatie te zoeken aan de hand van cases of persona's.
- **Duurzame ontwikkeling in de welzijnssector:** het Kenniscentrum engageert zich om de 17 Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen van de Verenigde Naties te vertalen naar de Brusselse welzijnssector. Hiervoor heeft het een instrument ontwikkeld dat uw organisatie in staat stelt om deze zelfde doelstellingen te verwezenlijken.
- **Aan de slag met buurtgerichte zorg:** inspiratie en richtsnoeren voor een wijkaanpak op basis van de acht functies van buurtzorg: buurtanalyse, detectie, toeleiding, samenwerking, sociale netwerken, informeren en sensibiliseren, kracht en talenten, beleidsadvies.

› PERSPECTIVE.BRUSSELS

Website: <https://perspective.brussels>

Adres: Naamsestraat 59
1000 Brussel

Contact: info@perspective.brussels 02/435.42.00

Voorstelling

perspective.brussels is een multidisciplinair expertisecentrum dat het Brusselse gewest de middelen ter beschikking stelt om zichzelf beter te begrijpen en zijn toekomst voor te bereiden. Het verenigt expertise op het gebied van territoriale kennis en ontwikkeling, statistieken en sociaal-economische analyses, steun aan de schoolsector en architecturale kwaliteit. perspective.brussels kijkt verder dan sectorale logica's en stelt transversale analyses en strategieën op.

Het produceert echter niet zelf gegevens, maar maakt gebruik van gegevens die beschikbaar zijn op openbare sites zoals het InterMutualistisch Agentschap (AIM-IMA), Wijkmonitoring enz.

Hulp en begeleiding bij de uitvoering van omgevingsanalyses gezondheid en welzijn

› Specifieke ondersteuning bij de identificatie van beschikbare gegevens

perspective.brussels geeft u advies in de vorm van een lijst van hulpmiddelen voor gegevensbronnen (Sociaal Brussel, Wijkmonitoring enz.) of in de vorm van voorbeelden van projecten en studies die het zelf heeft uitgevoerd (pilot-Gezondheidseffectenstudie, gepubliceerde diagnoses enz.) - Zie website (FR-NL).

› ODISEE HOGESCHOOL - PROJECT RESOKIT

Web:	https://www.resokit.be/	
Adresse:	Warmoesberg 26 1000 Brussel	
Contact:	resokit@odisee.be	02/609.81.92

Voorstelling

Binnen de Cluster Sociaal Agogisch Werk van de Odisee Hogeschool in Brussel, kwam het project Resokit tot stand, op vraag en met de ondersteuning van de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC). Resokit heeft als doel Brusselse organisaties en in de eerste plaats welzijnsorganisaties, te ondersteunen bij het uitbouwen van een beleid en een werking, die preventief inspeelt op vereenzaming van mensen in een kwetsbare situatie. Via een buurtanalyse en de uitbouw van buurtgerichte netwerken, bouwt men aan sociale inclusie. Er wordt verbinding tot stand gebracht tussen organisaties en tussen mensen om zo de netwerken van mensen in maatschappelijk kwetsbare situaties te versterken. Het concept van zorgzame buurten dat lange tijd weinig aandacht kreeg, is nu weer in volle opmars.

Hulp en begeleiding bij de uitvoering van omgevingsanalyses gezondheid en welzijn

Organisaties kunnen bij ons terecht voor een korte introductie in de Resokit-methodiek en de ontwikkelde website www.resokit.be, waarop tal van laagdrempelige instrumenten, handvaten en tips terug te vinden zijn om een buurtanalyse te doen, en netwerken in de buurt uit te bouwen voor organisaties en doelpubliek.

Daarmee samenhangend bieden we ook een inspiratiesessie aan om de stad en de buurt te leren lezen in al haar facetten. De klemtoon ligt daarbij op het observeren en interpreteren van de buurt, en het traceren van informele netwerken, naast de formele structuren die een buurt rijk is. Deze sessie kan voor één of meerdere organisaties worden aangeboden afhankelijk van de vraag.

Publicaties

Over de methodiek van Resokit kan je meer te weten in de [Gids Resokit - connecteren met de buurt - pag. 11](#). In wat volgt zoomen we in op wat je zoal in de **toolbox** kan terug vinden. Deze bouwt verder op de verschillende bouwstenen van de methodiek en geeft handvaten om op niveau van de mindset, de burger, de buurt en de organisatie aan sociale inclusie te werken. Volgende tools zijn specifiek ontwikkeld voor de buurtanalyse:

› Leidraad buurtanalyse

De buurt is zoveel meer dan een hoop stenen. Een buurtanalyse zorgt ervoor dat je meer zicht en vat krijgt op de buurt en je aanbod veel meer kan laten samenvallen met de identiteit en noden van de buurt. Deze tool helpt je om op een methodische manier met een omgevingsanalyse aan de slag te gaan.

› Buurtkaart burger

De buurt bekijken door de ogen van een burger, geeft heel wat extra informatie over de buurt waar je als organisatie operationeel bent. Vooral de informele en niet-formele netwerken komen via deze weg meer aan de oppervlakte. Deze tool geeft handvaten om met je doelpubliek of andere mensen uit de buurt een buurtkaart te maken.

› Buurtkaart organisatie

Via deze tool breng je het netwerk van je organisatie in de buurt in kaart. Eerst wordt een inventaris gemaakt van reeds actieve samenwerkingsverbanden en linken, in een tweede fase worden nog ongekende formele en informele spelers, over sectoren heen, in kaart gebracht.

› Schatten in de buurt

Deze overzichtslijst van verschillende plaatsen en spelers in een buurt, geeft je handvaten om op een fijnmazige manier naar de buurt te kijken en een buurtkaart op te stellen voor je organisatie.

› Brussel op het net

Deze tool is een bundeling van (voornamelijk Brusselse) databanken en websites die bestaan om demografische gegevens, evoluties en weetjes over je buurt op te sporen.

› De buurt lezen

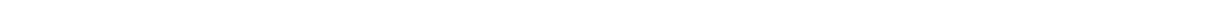
Het is niet omdat je als organisatie in een buurt gevestigd bent, dat je de buurt ook kent en er actief in bent. Toch is die connectie met de buurt belangrijk om de netwerken van je doelpubliek verder uit te bouwen. Deze tool geeft handvaten om de buurt te leren kennen door in de buurt actief op zoek te gaan naar informatie.

› Stadswoorden

Deze lexicon van stadswoorden geeft je een kader om naar je lokale omgeving te kijken in al haar facetten en oog te hebben voor de meer verborgen mogelijkheden van de stad.

Resokit kent ook een theoretische onderbouw, waarbij we onderzoek deden naar de nuances van eenzaamheid en sociaal isolement, de risicofactoren en oorzaken en hoe dit fenomeen zich in een stad als Brussel aandient. Daarbij gingen we op zoek naar de rol van welzijnsorganisaties en de betekenis van de stadsbuurt. De resultaten zijn terug te vinden in ons [onderzoeksrapport](#).

Deleu, H., Claeys, J., Meys, F., Verhaegen, I. & Vos, E. en (2019). *Buurtgericht werken: Hoe kunnen Brusselse welzijnsorganisaties de netwerken van hun buurt versterken om sociaal isolement van kwetsbare burgers tegen te gaan?* Brussel: Odisee Hogeschool.

› HET CENTRE BRUXELLOIS DE PROMOTION DE LA SANTÉ (CBPS)

Website:	www.cbps.be
Adres:	Jourdanstraat 151 1060 Sint-Gillis
Contact:	info@cbps.be 02/639.66.88

Voorstelling

Het Centre Bruxellois de Promotion de la Santé is een **ondersteuningsdienst** voor de uitwerking, uitvoering en evaluatie van projecten op het vlak van **gezondheidsbevordering** en **overleg** tussen professionele actoren. Het is in de eerste plaats bedoeld voor psycho-medische en sociale actoren die projecten en acties willen uitvoeren die erop zijn gericht om **de gezondheid en levenskwaliteit van de Brusselaars te verbeteren** en die ernaar streven om de sociale ongelijkheid in de gezondheidszorg uit de wereld te helpen.

De vzw wordt gesubsidieerd door Cocof in het kader van het decreet Gezondheidsbevordering (februari 2018) en krijgt ook financiële steun van Actiris.

Haar taken zijn de volgende:

1. In overleg met de ondersteunende diensten methodologische bijstand bij gezondheidsbevorderende processen organiseren en verstrekken aan actoren en tussenpersonen en hen de beschikbare ondersteunende bronnen ter beschikking stellen, met name documentatie, opleiding, instrumenten en expertise;
2. De dynamiek die gezondheidsbevordering en haar werkmethoden ondersteunt, zoals de uitbouw van partnerschappen, intersectoraliteit en gemeenschapsparticipatie, begeleiden en/of coördineren;
3. Overlegmomenten met de actoren en tussenpersonen ondersteunen en coördineren, met name in de vorm van een platform.

Hulp en begeleiding bij de uitvoering van omgevingsanalyses gezondheid en welzijn

Het CBPS biedt u ondersteuning op maat van uw project, op basis van een analyse van uw vraagstelling. Deze ondersteuning kan bestaan uit:

- de uitwerking van de omgevingsanalyse,
- de verduidelijking van de doelstellingen met inachtneming van de indicatoren,
- de inventarisatie van de middelen,
- de planning van acties,
- de uitvoering van acties,
- de evaluatie.

Deze ondersteuning kan eenmalig zijn of deel uitmaken van een perspectief op langere termijn. Door zijn expertise op het gebied van methodologische ondersteuning kan het CBPS ook deelnemen aan werkgroepen, netwerken, overlegplatforms enz.

Concreet betekent dit dat het CBPS, na een eerste contact per e-mail of per telefoon, een vergadering belegt om uw verzoek, uw verwachtingen enz. te preciseren.

Publicaties

<https://www.cbps.be/publications>

NB: de dienst beschikt over een **documentatiecentrum** dat op afspraak toegankelijk is voor professionals (alsook voor studenten).

› CULTURES&SANTÉ VZW

Website: www.cultures-sante.be

Adres: **Anderlechtstraat 148**
1000 Brussel

Contact: info@cultures-sante.be

02/55.88.81

Voorstelling

Cultures&Santé is een vereniging voor **gezondheidsbevordering**, permanente vorming en sociale cohesie. Haar doel is om bij te dragen aan de vermindering van de sociale ongelijkheden op het vlak van gezondheid in Brussel en Wallonië. Dit doet ze door acties rond sociale, economische, ecologische en culturele gezondheidsdeterminanten te ondersteunen en door mensen aan te moedigen om collectief en solidair verantwoordelijkheid te nemen voor het dagelijkse leven, waarbij persoonlijke keuze en sociale verantwoordelijkheid worden verenigd.

De vereniging streeft haar doel na door middel van groepsactiviteiten, co-constructieprocessen en de verspreiding van methodologische en pedagogische instrumenten, alsook via opleiding, ondersteuning en belangenbehartiging.

De laatste jaren schonk ze bijzondere aandacht aan de problematiek van de gezondheidsgeletterdheid.

Hulp en begeleiding bij de uitvoering van omgevingsanalyses gezondheid en welzijn

› **Advies bij de uitvoering van lokale omgevingsanalyses gezondheid en welzijn**

› **Een aanbod van bronnenmateriaal**

Cultures&Santé heeft een **documentair en pedagogisch hulpmiddelencentrum**⁶ dat is gespecialiseerd in gezondheidskwesaties in verband met anders-zijn en ongelijkheden. Het centrum beschikt over een aantal pedagogische instrumenten waarmee het de standpunten en behoeften van het publiek

kan verzamelen. Deze instrumenten bieden ondersteuning bij analyseprocessen.

› **Instrumenten ter beschikking stellen**

Cultures&Santé is de auteur van verschillende instrumenten en publicaties die een analyseproces kunnen ondersteunen:

- **Enjeux Santé : Les déterminants de santé sous la loupe:** door middel van een reeks van 78 geïllustreerde kaarten ondersteunt Enjeux Santé, binnen sectoren die van nabij of op afstand met gezondheid te maken hebben, een actieve denkoefening omtrent het geheel van factoren die van invloed zijn op de gezondheid en op de relaties tussen deze factoren.
- **Questionner les représentations sociales en promotion de la santé:** dit methodologische schriftje ondersteunt professionele actoren bij het opzetten van een aanpak om sociale denkbeelden in vraag te stellen en helpt hen om er de uitdagingen bij te bepalen. Aan de hand van dit schriftje kunnen sociale denkbeelden als een doeltreffende hefboom worden gezien voor actie ter bevordering van de gezondheid.
- **Bien-être et ressources:** Een pedagogische kit die professionals en vrijwilligers uitnodigt om gezondheid 'op een andere', positieve en allesomvattende manier te benaderen met volwassenen die het Frans niet (goed) meester zijn.

› **Ondersteuning bij groepsactiviteiten**

Cultures&Santé biedt ondersteuning aan professionals in het werkveld bij het animeren van groepsactiviteiten op het vlak van gezondheidsbevordering en bij de

⁶ <https://cultures-sante.be/centre-doc/presentationdoc.html>

aanpassing van hun aanpak aan een context van ongelijkheid (opleiding, ondersteuning enz.).

› **Ondersteuning van buurtprojecten**

Ten slotte kan C&S zijn ervaring, die elk jaar wordt uitgebreid, delen door groepen volwassenen te ondersteunen bij de verwezenlijking van een actie of een collectieve denkoefening over een buurt. Deze ervaringen hebben geleid tot een reeks publicaties (verzamelingen en instrumenten).

› **FEMMES ET SANTÉ**

Website: www.femmesetsante.be

Adres: Zwitserlandstraat 8
1060 Sint-Gillis

Contact: info@femmesetsante.be 0493/81.85.23 (Manoé Jacquet)

Voorstelling

Femmes et santé is een **feministische** vzw voor **gezondheidsbevordering**. Deze vereniging stelt de medicalisering van de levenscyclus van vrouwen en de invloed van gender op gezondheid in vraag. Ze steunt zelfzorg als een instrument voor individuele en collectieve empowerment en als een radicaal participatieve en inclusieve aanpak. Ze moedigt vrouwen aan om zich onafhankelijke informatie eigen te maken en om hun eigen kennis en vaardigheden om hun gezondheid in eigen hand te nemen, te legitimeren. De vereniging zorgt ervoor dat er bij onderzoek, acties en gezondheidsbeleid **rekening wordt gehouden met gender als sociale gezondheidsdeterminant**. Ze ondersteunt de ontmoeting en co-constructie tussen vrouwen, het verenigingsleven, de academische wereld en de politiek.

Hulp en begeleiding bij de uitvoering van omgevingsanalyses gezondheid en welzijn

- › **Rekening houden met gender in de analyse**
Femmes et santé biedt aan om door middel van een bijeenkomst samen met u pistes te identificeren om rekening te houden met gender in de analyse.

NB: Voor herhaaldelijke begeleidingen wordt een financiële compensatie gevraagd.

› RESO, SERVICE UNIVERSITAIRE DE PROMOTION DE LA SANTÉ (IRSS-RESO - UCLOUVAIN)

Website:	www.uclouvain.be/reso	
Adres:	Veldkapelgaarde 30, B01.30.14 1200 Sint-Lambrechts-Woluwe	
Contact:	online formulier of reso@uclouvain.be	02/764.32.82

Voorstelling

RESO is een universitaire dienst voor **gezondheidsbevordering** en is verbonden aan het Institut de recherche santé et société (IRSS) van de Université catholique de Louvain. Zijn belangrijkste opdracht is om **de kennis van actoren uit de gezondheids- en welzijnssector te vergroten**, ongeacht of ze professionele actoren, beleidsmakers of wetenschappers zijn, en om **de besluitvorming in het beleid, de wetenschap of op het terrein te ondersteunen**. Dit doet RESO door de kennis over gezondheid en strategieën voor gezondheidsbevordering te delen (zoals omschreven in het Handvest van Ottawa, 1986).

Hulp en begeleiding bij de uitvoering van omgevingsanalyses gezondheid en welzijn

De Reso-dienst kan u helpen om de probleemsituatie(s) en **behoeften beter te begrijpen door rekening te houden met de gezondheidsdeterminanten**, zijnde alle factoren die van invloed zijn op de gezondheid (lichamelijk, geestelijk en welzijn) van bevolkingsgroepen.

› Ter beschikking stelling van een documentenportaal

Reso beschikt over een rijke databank van enkele duizenden documentaire bronnen, waarvan de meeste beschikbaar zijn in digitaal formaat en/of uit het documentatiecentrum kunnen worden ontleend. Deze online databank, **Doctes**⁷ genaamd, wordt gevoed door verschillende partnerverenigingen (Cultures&Santé, Nadja, Euridis) en verzamelt wetenschappelijke en grijze literatuurbronnen die in gezondheidsbevordering en gezondheidsgerelateerde onderwerpen zijn gespecialiseerd.

Reso organiseert ook een **thematische attentering**⁸. Deze stelt u in staat op de hoogte blijven van de meest recente wetenschappelijke en grijze literatuur over verschillende gezondheidsthema's.

› Ondersteuning van documentair onderzoek

Reso ondersteunt eveneens documentair onderzoek door te helpen bij de raadpleging van databanken zoals de databank Doctes of andere wetenschappelijke databanken.

⁷ https://sites.uclouvain.be/reso/opac_css/

⁸ <https://uclouvain.be/instituts-recherche/irss/reso/veille-documentaire2.html>

› LOKAAL GEZONDHEIDSOVERLEG (LOGO) BRUSSEL

Web: <https://logobrussel.be/>

Adres: Emile Jacqmainlaan 135, 1000 Brussel

Contact: logo.brussel@vgc.be

02/563.03.75

Voorstelling

Logo Brussel is het aanspreekpunt van de Vlaamse gemeenschapscommissie voor gezondheids promotie in de grootstad Brussel en heeft ervaring met het uitvoeren van omgevingsanalyse bij de implementatie van projecten en methodieken. Het Gezondheidsportret «Laag-Molenbeek gezond» en «Brabantwijk beweegt» zijn hier voorbeelden van. Ze vertrekken daarbij vanuit de principes van gezondheids promotie en de gemeenschapsgerichte benadering. Naast objectieve indicatoren ligt de nadruk vooral op kwalitatieve en subjectieve gegevensverzameling, op het in kaart brengen en verder uitbouwen van (lokale) netwerken, samenwerkingen, en dit op een participatieve wijze.

Via haar uitgebreide netwerk vangt Logo Brussel noden op en signaleert deze aan het beleid. Bovendien maakt ze niet alleen haar netwerk deskundiger maar bevordert ze ook de onderlinge expertise-uitwisseling.

Logo Brussel promoot en implementeert projecten en methodieken die expertisepartners ontwikkelen voor verschillende thema's: gezonde voeding, beweging, sedentair gedrag, infectieziekten en vaccinatie, kankeropsporing, valpreventie, tabak, alcohol, drugs, mondgezondheid en geestelijke gezondheid. Deze methodieken rolt Logo Brussel uit binnen onderwijs, zorg en welzijn, bedrijven, lokale besturen, gezin en vrije tijd. Logo Brussel sensibiliseert en ondersteunt de Brusselse intermediairs om in te zetten op een gezonde mix van strategieën - educatie, omgevingsinterventies, afspraken en regels, zorg en begeleiding - die erop gericht zijn om

de gezondheid en de levenskwaliteit van de Brusselaars te handhaven of te verbeteren en die ernaar streeft om de gezondheidsgradiënt te verkleinen, vertrekkende van de determinanten van gezondheid.

De decretale basis van de Logo's is enerzijds het preventiedecreet van 23 november 2003 en anderzijds het Besluit van de Vlaamse Regering over de Vlaamse Logo's van 30 januari 2009.

De taken van het Logo:

- › Realisatie van het preventieve Vlaamse gezondheidsbeleid in Brussel
- › Expertise delen rond gezondheids promotie
- › Verspreiden van de strategieën, methodieken en materialen van de partnerorganisaties
- › Bieden van gezondheidsinformatie en advies op maat
- › Overleg organiseren tussen de betrokken actoren
- › Ondersteunen bij een omgevingsanalyse
- › Ondersteunen bij de uitrol van projecten of het organiseren van gezondheidsacties
- › Signaalfunctie naar de overheid

De ondersteuning en begeleiding kunnen eenmalig zijn of deel uitmaken van een lange termijnvisie.

Logo Brussel is telefonisch en elektronisch bereikbaar van maandag tot vrijdag.

COLOFON

AUTEURS Sylvie Carbonnelle, Centre de diffusion de la culture sanitaire (CDCS asbl) en ULB, Metices – Léa Di Biagi, École de Santé Publique, Centre de recherche interdisciplinaire en approches sociales de la santé (CRISS), ULB – Marjorie Lelubre, Centre de recherche de Bruxelles sur les inégalités sociales (Crebis), Le Forum-Bruxelles contre les inégalités/Conseil bruxellois de coordination sociopolitique (CBCS).

MEDEAUTEURS Muriel Allard, SMES – Hamida Chikhi, Foyer vzw – Eric Colle, Christelijke Mutualiteit – Rita Concha, Foyer du Sud – Cécile Daron, ONE – Sonia De Clerck, Maison Biloba Huis – Eric Husson, Projet Lama – Myrrhine Kulcsar, OCMW Sint-Gillis – Xavier Melchior, ONE – Genti Metaj, Centre d'Accompagnement et Formation pour Adultes (CAFA asbl) – Florence Mullié, Aidants Proches asbl – Louise Ninin, Straatverplegers – Paola Magi, OCMW Vorst – Erdem Resne, Samenleven – Truus Roeseems, Medikuregem – Olivier Shellingen, Projet Lama – Marco Schetgen, École de Santé Publique, ULB – Nathalie Thomas, SSM Le Méridien – Matthieu Tihon, Brusselse Federatie van Unie voor de Huisvesting (BFUH) – Olivia Vanmechelen, Kenniscentrum WWZ – Maguelone Vignes, Brusano.

COÖRDINATIE Sylvie Carbonnelle, Centre de diffusion de la culture sanitaire (CDCS asbl) en ULB, Metices.

DANKBETUIGINGEN We bedanken het begeleidingscomité voor zijn nauwgezette en verrijkende follow-up gedurende het hele jaar: Gaëlle Amerijckx (Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad), Andreas De Mesmaeker (perspective.brussels), Marion Englert (Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad), Laurence Noël (Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad) en Corinne Malchair (CDCS-CMDC).

Ten slotte willen we natuurlijk de **deelnemers van de ondersteuningsgroep** (GPR), tevens medeauteurs van deze gids, hartelijk bedanken voor hun inzet en bijdrage aan de co-constructie van dit instrument. Een taak die, zoals we allemaal weten, zeer veeleisend kan zijn in termen van persoonlijke investering en tijd. Gedurende het volledige proces was de inbreng van de GPR van onschatbare waarde. Hun kennis en expertise op het terrein zijn een ware verrijking voor deze handleiding. Hun concrete voorbeelden uit de dagelijkse praktijk en hun vragen en bedenkingen waren essentiële troeven om de hoofddoelstelling van dit project te realiseren: beroepskrachten in de Brusselse gezondheids- en welzijnssector een nuttig instrument aanreiken dat volledig op hun realiteit is afgestemd.

Onze debatten waren intens, meeslepend en veeleisend en we hopen dat de rijkdom die de dialoog tussen onderzoekers en terreinactoren heeft opgeleverd, volledig tot uiting zal komen in dit eindrapport.

Een laatste woord van dank ook aan de **deskundigen** en **testpartners** (Cultures et Santé, Brusano, Question Santé, Les Pissenlits, perspective.brussels, Le Méridien en de OCMW's van Vorst en Schaarbeek). Hun respectieve bijdragen waren zeer verrijkend.

NEDERLANDSTALIGE VERTALING ElaN Languages

HERLEZING Yolanda Puttemans (CDCS-CMDC); Wouter Reynkens (CDCS-CMDC); Olivia Vanmechelen (Kenniscentrum WWZ); Peter Verduyck (Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad).

LAY-OUT Nathalie da Costa Maya, CDCS vzw

UITGAVE Verantwoordelijke uitgever: Nathalie Noël, Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, Belliardstraat 71/1, 1040 Brussel – Wettelijk depot: D/2021/9334/62

VOOR CITATEN UIT DEZE PUBLICATIE

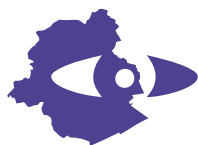
CARBONNELLE Sylvie (uitg.), DI BIAGI Léa en LELUBRE Marjorie, 2022. *Gids van Brusselse tools om een lokale omgevingsanalyse gezondheid en welzijn op te stellen*. Brussel: Observatorium voor Gezondheid en Welzijn – Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie. Beschikbaar op: <https://www.ccc-ggc.brussels/nl/observatbru/accueil>

Deze gids met Brusselse tools is een aanvulling op de **Leidraad voor het opstellen van een lokale omgevingsanalyse gezondheid en welzijn**.

Het project 'Tools voor een omgevingsanalyse' is binnen een samenwerkingsverband ontwikkeld en verenigt een team van onderzoekers (Crebis, École de santé publique van de ULB, Centre de Diffusion de la Culture Sanitaire, IGEAT, CIRTES-UCLouvain) en een groep van een twintigtal personen (medewerkers van verschillende welzijns- en gezondheidsdiensten). Dit project is een opdracht van het Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad. Met de financiële steun van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie en de Federatie Wallonië-Brussel.

OBSERVATORIUM
VOOR GEZONDHEID EN WELZIJN
BRUSSEL

OBSERVATOIRE
DE LA SANTÉ ET DU SOCIAL
BRUXELLES

Met de financiële steun van

GEMEENSCHAPPELIJKE
GEMEENSCHAPSCOMMISSIE